

Victoria Heikels korrespondens 1909-1911 copyright Ulla Wikander

Hanna **Victoria Gullstrand** (27 maj 1883 - 20 maj 1919), gift m **Gunnar Gabriel Heikel** (30 juni 1880 - 5 maj 1919) dr. ingenjör (examinerad doktor i kemi i Hannover, dec 1904). Förlovade julen 1904¹: annons "Trolofvade. Viktoria Gullstrand, Malmö. Gunnar Heikel, Vasa". Gifter sig den 24 december 1905 i New York, USA². Hemkomna till Norden i början på året 1909. Victoria hade namnsdag i Finland den 24 februari. /Detta är grundmaterial till en mer bearbetad text, ev bok//

/UW har ibland infört nytt stycke i brevtexterna för att göra dem läsligare. Stavningen i breven är som originalen. Stavningen i urdrag ur *Wasabladet* har förenklats/moderniserats. Ibland Utskrivet och med noter under 2010-2017, av Ulla Wikander (401118-4001), prof em i ekonomisk historia vid SU, barnbarn till Victoria och Gunnar Heikel, dotter till Gunnel Wikander, född Heikel och hennes make Oscar Stig W. /

1909

/Gunnar och Victoria Heikel kom tillbaka från USA tidigt år 1909. Victoria stannade med sina två barn en tid, oklart hur länge, hos föräldrarna i Hököpinge, Skåne. De var fortfarande där i slutet av mars 1909. Gunnar reste troligen genast till Vasa/Nicolaistad, Finland för att tillträda sin plats och för att ordna med bostad till familjen. Gunnar hade fått anställning som föreståndare för Agrikultur- och Handelskemiska Laboratoriet i Vasa. Detta hade också det längre namnet Agrikultur- och Handelskemiska Laboratoriet jämte Frökontrollanstalten.//

I Vasa bildades i början av det nya året en förening mot emigrationen. En ledare skrevs om denna i *Nya Pressen*.³ Bekymmersamt stor hade utvandringen varit från svensktalande bygder. Genom upplysningsverksamhet, tidningsartiklar, föredrag och broschyrer ville föreningen få folk att stanna och "underlätta utkomstmöjligheter" för dem i Finland. För tillfället ansågs det vara en bra tid för denna förening eftersom tiden "karaktäriseras av dåliga konjunkturer i Amerika".⁴

År 1890 hade Vasa varit nummer tre i storlek bland Finlands städer. Invånartalet var då ca 10 000. Staden hade växt till under några decennier. "År 1920 överskred stadens folkmängd 21 000 personer och

¹ *Wasabladet* lördagen den 31 december 1904

² Se brev nedan daterat den 19 november 1915 för datum. UW vet inte var och under vilka omständigheter de gifte sig och inte heller när de, var för sig och Gunnar först, reste över eller med vilken båt. Det går kanske att ta reda på?

³ *Nya Pressen*, måndagen den 4 januari 1909.

⁴ *Nya Pressen*, måndagen den 4 januari 1909.

Vasa var nummer fem bland landets städer.”⁵ Trots industrialisering hade staden i förhållande till andra finska städer minskat i betydelse. I staden fanns bl a ett bomullsspinneri och ett sockerbruk, samt en år 1908 grundad tobaksfabrik som tillverkade tre sorters cigaretter. Stadens offentliga namn var Nikolaistad.

”Under slutet av 1800-talet är det en person framför alla andra som dominerar stadens både politiska och ekonomiska liv. Denna man är kommerserådet Joachim Kurtén. Denne var på 1860-talet affärskompanjon med A.A. Levón, hade sedan egen exportaffär samtidigt som han var direktör för Föreningsbankens filial, grundade Wasa Aktie Bank och var dess direktör till sin död 1899. Vid sidan av sitt brödjobb hann han engagera sig som ordförande i stadsfullmäktige och som borgarståndets representant vid lantdagarna. Under många år var han borgarståndets talman, och åtnjöt stor respekt. Kurtén gjorde Vasa synligt i landets politiska liv. ... Vasa var ett regioncentrum som räknades till de viktigaste i landet. Kurtén hade säkert stor andel i detta, och efter honom har Vasa aldrig fått fram någon politiker med samma rikspolitiska lyskraft.” ”Vasa upplevde sin rikspolitiska storhetstid tack vare Kurtén och denna glansperiod gav återsken ända till 1920.”⁶

Bortsett från den korta perioden 1918 då landets regering satt i Vasa, förlorade staden under 1900-talet, med tidens gång, sin forna status trots sin tillväxt.⁷ Vasa dominerades länge av en svenskspråkiga befolkning. ”De finskspråkiga ökade emellertid kraftigt genom inflyttning och 1910 var nästan hälften av stadens befolkning finskspråkig, 1920 hade de finskspråkiga fått en knapp majoritet.”⁸

Stor jordbävning i södra Italien omkring Messina m m, det står mkt om i t ex *Nya Pressen* i januari 1909.⁹

12 januari 1909. Finlands rösträttsreform som också gett kvinnor rösträtt och valbarhet imponerade i omvärlden. Rubriken: ”Dr Tekla Hultin¹⁰ och fru Aino Malmberg¹¹ tala i Zucen´s¹² Hall” talar sitt tydliga språk. Finland har vunnit ”världsrykte för sina kvinnor” och två skulle tala i Queen´s Hall. Den var överfull och de hälsades med applåder när de kom in. ”Estraden var festligt dekorerad med gulblå och blå-vit-röda draperingar.

”Det rådde dödstystnad då ordf. Greig kallade på fru Malmberg.

Fru Malmberg reste sig. Hennes stämman darrade märkbart och handen, i hvilken

⁵ Holger Wester, *Det moderna Vasa och dess företag*. Nätet den 20 januari 2012.

⁶ Holger Wester, *Det moderna Vasa och dess företag*. Nätet den 20 januari 2012.

⁷ Holger Wester, *Det moderna Vasa och dess företag*. Nätet den 20 januari 2012.

⁸ Holger Wester, *Det moderna Vasa och dess företag*. Nätet den 20 januari 2012.

⁹ *Nya Pressen* januari 1909. Kolla varifrån?

¹⁰ Tekla Hultin (1864-1943) var Finlands första fil dr år 1896 på en historisk avhandling om ”bergshantering” under Finlands svenska tid. Var också journalist. Hon deltog i det passiva motståndet mot russificeringen och stödde jägarrörelsen. Från 1908 satt hon i lantdagen.

¹¹ Aino Malmberg (1865-1933) finsk politiker. Gift 1887-1910, två söner. Bodde i exil i England 1910-17.

¹² Tråkigt tryckfel för Queen´s Hall!!!

hon höll pappret, skakade häftigt, då hon begynte sitt tal. Det var ett kort, innehållsrikt tal, i hvilket hon uppdrog några linjer och nämnde särskilda årtal i den finska rösträttsrörelsen.

Efter henne talade Mrs Despard och därpå Tekla Hultin, som urskuldrade sig för sin brutna engelska. Kraftiga applådsalvor dånade då Hultin yttrade att hon endast kunde så mycket engelska, som hon knapphändigt hunnit lära sig för resan till England. Liksom fru Malmberg blef äfven dr Hultin flera gånger afbruten i sitt tal af de entusiastiska åhörarna." Andra talare var grevinnan Russel och mrs Zangwill. Som avslutning reste sig hela salen när man till slut spelade "Vårt land".¹³

+++

I slutet av februari 1909 upplöstes den finska lantdagen strax efter att den hade öppnat. Se *Wasabladet*¹⁴. /Gitter inte fördjupa mig i varför//. Också frågan om det ska bli krig mellan Österrike och Serbien skymtar. Den 2 mars en alarmerande ledare i *Wasabladet* om att trots lugnet på ytan står Finland nu inför ett "vulkanutbrott" ... p g a lantdagens upplösning.

+++

4 mars 1909¹⁵. Annons om att Marthaföreningens medlemmar ska träffas för årsmöte "å Kvinnoklubben" den 5 mars... etc /vilket visar att det är Kvinnoklubben som har en fast lokal!//

+++

6 mars 1909 en annons på finska "Teosofisen ..." , och namnet Arvi Montoheimo nämns.

+++

9 mars 1909¹⁶ Artikel: "En kvinnodiskussion om skyddslagstiftning för kvinnor" /frakturstil puh!// I tisdags hade det varit diskussion om skyddslagstiftning för kvinnor på Kvinnosaksförbundet Unionens månadsmöte och Wera Hjelts inledningspresentation hade öppnat för en stor diskussion. Skyddslagen var bra menade hon utom i det att kvinnor skulle särskiljas och för deras arbetsfrihet kunde den därför bli "ett dråpslag i st f en skyddslag." Särskilt illa skulle den slå i ett litet land med utspridda små fabriker som ofta hade säsongarbete. Och från hela industrigrenar skulle kvinnor uteslutas om de inte fick arbeta på natten. Hon framhöll också att ingen lagstiftning skyddade kvinnorna från nattarbete med skrikande småbarn.

Några hade anfört sedliga argument för nattarbetsförbudet men Hjelt menade att kvinnors sedlighet utsattes mera genom "de nattliga nöjeställningar" som ingen tänkte förbjuda. Mot att nattarbetsförbudet vore bra för familjen sa Hjelt att de flesta kvinnor som arbetade på natten var ogifta eller änkor. Och för familjelivet var också mannens nattarbete skadligt.

"Föredragarinnan avslutade sitt föredrag med en varning till kvinnorna att icke överskatta hållbarheten i sin ställning. 'Skyddslagstiftningen för kvinnan är förrädisk. Den kan socialt taga tillbaka vad vi politiskt vunnit.' "

Den efterföljande livliga diskussionen fick Hjelt att föreslå att man skulle göra en enkät för att få reda på vad lagstiftningen kunde leda till. De beslöt att ansöka om pengar för detta och tillsatte en kommitté bestående av följande: fr A Furuhjelm, dr T Hultin och fr H Westermarck med fr V Hjelt "som expert".

¹³ *Nya Pressen* tisdagen den 12 januari 1909, undertecknat P. N. London i Queen's Hall (pressbänken) 8 januari 1909.

¹⁴ *Wasabladet* torsdagen den 25 febr 1909

¹⁵ *Wasabladet* torsdagen den 4 mars 1909

¹⁶ *Wasabladet* tisdagen den 9 mars 1909

Artikeln är tydligen tagen ur Hbl.

+++

16 mars 1909¹⁷ Annons: "Wasa Kvinnoklubb. Föredrag af fröken Augusta Krook om Anna Maria Lenngren tisdagen den 16 mars kl ½ 8 e m"

+++

Hököpinge Månd 23 Mars 09¹⁸

Min dyre, älskade Gunnar!

Tack min kära Gunnar för ditt goda varma bref jag fick i går förm. Det gjorde min söndag så uppfylld af ljuf glädje. Men tillika förebrådde det ock pinade mig att du kanske ännu är utan underrättelser från mig. Men senast i morgon tisdag har du det säkert. Men hvarför vill man åter och åter igen se bevis på huru kär man är för den andra, ty det är det, mera än de faktiska nyheterna man längtar efter att se. Ja, det är kärlekens väsen, fordrande i samma mått som gifvande, annat kan det ju inte vara. –

Småttingarna och jag själf må bra. Armas ligger och vrider sig i sängen, "vill ha vatten, se motte afilippa¹⁹ och kan inte sofva". Snart öfvervåldigar sömnen honom, kanske möter han sen i sömnen sin gode Pappa, som säkert ofta tänker på honom och gärna igen skulle vilja kyssa hans mjuka barnaläppar. – Du kan ej tänka hur innerligt kär han är, då han läser sin aftonbön, så oskyldigt barnarent, och så vacker som man tänker sig Guds godaste ängel. I efterm. var jag ute med honom och han var storförtjust öfver att se "tora, tora" vattenfall, nere i bäcken här. Och sen fick han ta snöbollar och smälta i de stora vattenpussarne på vägen. De' va' ett utomordentligt nöje. – Och han hjälper morfar från soffan och mormor att duka bordet och matar pullorna och marscherar t. rytteriets marsch och är flitig hela dagen. Och nu säger han inte utan naj, men "look at the boy" och "I want". I går fick jag bref och fotografi (Mary och Gus) från Margaret. Han kände dem båda ögonblickligen. – Inga är god och rar och, tror jag, äfven fetmat. Mycket lugnt och godt har jag det, sofver som en stock 5 min. efter jag lagt mig, kysser ditt bref först och ber så godt jag kan några ord för dig, min Gunnar.

Men det smärtar mig tidt och ofta, att se Far vara så klen och nerstämd. Fast det är säkert att Armas och Inga och jag med äro honom till stor uppmuntran. Han säger att Armas är ovanligt klok för sin ålder. –

Ditt vitsord af Senator Hjelt²⁰ glädde mig mycket, ty jag vet att det mycket gladt dig. Nu reser du säkert med lite större själfsäkerhet och lugn till din

¹⁷ *Wasabladet* tisdagen den 16 mars 1909

¹⁸ Enligt *Wasabladet* var den 23 mars 1909 en tisdag!!

¹⁹ Victorias syster Filippa bodde ännu i Hököpinge med sina föräldrar. Hon var född i december 1890 och alltså 17 år. Hon skulle bli 18 år under årets sista månad.

²⁰ Senator Edvard Hjelt (1872-1921) var kemist, senare diplomat samt senator åren 1907-09. Han hade blivit professor i kemi vid det kejserliga Alexandersuniversitetet i Helsingfors 1882, rektor för detsamma 1899-1907; under den tiden obstruerade han russifieringen genom passivt motstånd. Efter tiden som senator återgick han till sin tjänst som professor. Han skulle under inbördeskriget komma att spela en aktiv politiskt roll. Kanske hade han ombetts bedöma Gunnar Heikels ansökan till tjänsten som sakkunnig kemist? Hjelt hade en stor vetenskaplig produktion och skrev även läroböcker.

nya plats. – Ja, huru väl Gunnar, om vi komme att bo lite längre bort från orent tal. Vårt hem, vår kärlek, är för mycket värd för att ovarsamt beröras af afundsjuke skvallersjuke tungor. Som du vet har jag äfven svårt att försvara min rätt, att vara morsk då det skulle behövas och jag är så rädd för kritiserande blickar. Men tro ej att jag är rädd för att bo i lilla byggningen heller. Om man gör det som är rätt och vill det rätta och då människor ser att man med djup kärlek är fästad vid make, barn och hem, vilja de en heller icke något ondt.

Snart ha vi våren här, så långt äro nog ej ni. Se de små sipporna! Hvilken lifssegghet, hvilken stark brytande kraft de besitter! Att spränga den kalla hårda snöskorpan, att kunna slå ut i blom fastän ej solen har sändt dem en enda liten värmande stråle, se, tänk, hvad lärdomar vi förmättna människobarn kunna finna däri. Hos mig väckte det till lif en djup tacksuck för lifvet som blifvit mitt och att det va' skönt att jag gifte mig me' dej, och att den svenska soliga knoppande mustiga våren är i faggorna. Oh, så vi, du och jag, skola njuta våra dagar tillsammans, mycken natur, mycken frisk luft, härdning med all slags sport, kyssar, smekningar, ömma ord däremellan, inga grofva hårda ord och ush, inga fula seder mer efter detta ej ens på skämt, endast ett rent och förfinat förhållande får komma mer i fråga, vi äro ju hvarken plebejer eller barn. Det gick bara an i Amerikat! Ja papperet är slut och kl. går mot 10. Sömn. Hälsa alla de dina, så glatt er möte måste ha varit.

Lika lidelsefulla kyssar till dig, min allt på jorden. Victoria

+++

27 mars 1909²¹ Annons om att "Tekniska klubben i Wasa sammanträder till möte lördagen den 27 mars 1909 kl ½ 8 e m å Stadshuset. Programmet upptager: Relation om vattenledningen i Wiborg m fl frågor." Det var allt.

+++

30 mars 1909²² Annons om att Marthaföreningens Wasa filialförbund ska ha en Tioårsfest med en Vårdinnesdag i stadshusets festsal lördagen den 3 april. Hela programmet finns tryckt i annonsen med liten stil. Kommittén inför detta samlas den 31 mars i Arbetets Vänners lokal och den annonsen är undertecknad av Sigrid Heinricius.

+++

1 april 1909²³ upprepas annonsen större. Jag kan se att en av de fyra talarna (två kvinnor och två män) är fil mag Signe Strömborg från Malaxi, som talar om Skönheten i Hemmet. En frk Edith Sörensen talar Om Fredrika Bremer.

+++

3 april 1909. Stor annons om att frenologen Elis Andersson från Stockholm ska hålla en till föreläsning på mångas begäran. Med bilder av ansiktsformer, typiska för olika karaktärer. I svenska lyceets festsal sönd d 4 april kl 530 e m. Han tar också emot "för undersökning" å Hotel Ernst under olika tider på dagen. Dessa undersökningar förklaras i en annons 6 april "... för karaktärens tolkning och

²¹ *Wasabladet* torsdagen den 27 mars 1909.

²² *Wasabladet* tisdagen den 30 mars 1909.

²³ *Wasabladet* torsdagen den 1 april 1909.

bestämmande af yrkesanlag."

+++

22 april 1909²⁴ Kort annons, bara: "Wasa Kvinnoklubb. Föredrag af Fru C Ullner²⁵ torsdagen den 22 april kl 8/el 6/ e m "

22 april 1909²⁶ Det ska bli val 1 & 3 maj och ledaren uppmanar alla att rösta.

+++

24 april 1909 ledarens rubrik "Stadens vattenledningsfråga".

24 april 1909 Det finns också kandidatlistor för lantmannavalet 1909. UW begriper inte riktig men det finns flera listor att välja för t ex Vasa med olika namn men ibland kommer samma namn tillbaka, i kombination med andras. Först kom listor som tillhörde *Svenska språkgruppens valförbund*. De har olika rubriker; t ex de fyra för Vasa För fosterbygd och modersmål, Nykterhet, Hemortsrätt åt vårt svenska språk och Rättvisa åt alla. "Augusta Krook, skolföreståndarinna, Vasa" toppar Nykterhet men finns inte på de tre andra och inte heller på ngn annan orts lista. Medan Arvid Neovius, fil dr Helsingfors, finns med på alla de fyra från Vasa och på andra listor också. Det är bara tre namn på varje lista. Ernst Estlander, professor, Helsingfors finns också på många av listorna. Den enda andra kvinnan är Jenny af Forselles, fil dr, Helsingfors. Hon finns högst upp på För fosterbygd och modersmål men sedan också på många andra listor inte bara från Vasa. Hon finns med på sex olika listor.

Sen kom listor *Svenska Folkpartiets valförbund*. Där finns Augusta Krook igen som toppnamnet av tre, för Jakobstad. Där är det andra namn än de ovan nämnda, mera lokalt förankrade verkar det som.

Under dessa står uppmaningar att rösta och också "Den senast landtdagsupplösningen ägde rum under omständigheter, som tydligt utvisade att land och folk ånyo utan misskund ställdes ansikte mot ansikte med en ny ofärdstid. Och de händelser, som därefter under de senaste veckorna inträffat, ha i allo varit ägnade att bekräfta detta och låta vår ställning framstå i en ännu mörkare och mera hotfull belysning". Och så rekommenderas någon av de ovanstående. Man röstar tydligen bara med en enda röstsedel?. /mkt tycks stå på spel men vad och hur//

24 april²⁷ 1909 "Från allmänheten" rubrik "Till de röstberättigade kvinnorna" från "Finsk kvinnoförening" en lång uppmaning. Den börjar "Finlands folk står åter efter knappt ett år, inför nya val. Intet under om mången är trött och likgiltig." /Frakturstil och dåligt filmat så jag låter det förbli bara detta// Samtidigt revolution av ungturkar i Turkiet.

+++

29 april 1909²⁸ skriver ledaren att den lantdag som väljs har en "lika delikat som

²⁴ *Wasabladet* torsdagen den 22 april 1909

²⁵ Constance Ullner (1856- 1926) g 1876 skild 1878; Ullner är hennes flicknamn. Hon var en känd djurskyddsförespråkare, red för en tidskrift på svenska i Finland för detta. Se lång artikel om henne i *Idun*, Nr 38, 16 augusti 1895. Hon var redan då en känd offentligt verksam kvinna, som presenterades på första sidan i *Idun*. 1909 var hon alltså 53 år gammal.

²⁶ *Wasabladet* torsdagen den 22 april 1909

²⁷ *Wasabladet* lördagen den 24 april 1909

²⁸ *Wasabladet* torsdagen den 29 april 1909

maktpåliggande plikt" sig ålagd och att den antagligen inte kommer att bli långvarig den heller. De kan dock ha mer pondus om valdeltagandet är stort.

+++

4 maj 1909.²⁹ /måste bara skriva av// Rubrik "Exsultanens dystra Salonikiresa. "Där skall man mörda mig". Från en tysk tidning. "Abdul Hamid inträffade i Saloniki i går kväll vid 10-tiden ... " Han fördes med beväpnad eskort till ett nytt hem men ska kanske ställas inför krigsrätt. Om inte det så tror man att han kommer att mördas ... snirkligt framställt. Han kom med ett extratåg från Konstantinopel som "behöfvde 20 timmar för färden. Likväl gjordes endast uppehåll för vattenhämtning." *Berliner Tageblatt* har talat med en officer som var med. Sultanen var helt apatisk. Nu är han i en villa i Saloniki. Forts på detta den 13 maj "Den bleke sultanen". ... om hur paranoisk han varit länge och alltid trott att ngn ville döda honom. Med detaljer ...

+++

20 maj 1909³⁰ annons om Barnens dag som blir söndagen den 23 maj 1909. I slutet står det " Alla de barn, samt unga damer, hvilka åtagit sig att gå med sparbössorna samt försälja tidningen, sammankallas till Wasa Kvinnoklubb i dag torsdag kl 5 e m."

+++

22 maj 1909³¹ Rubrik "Landsmännen i Amerika" står det om en Ingeniör B O Heikel som för ngn tid sin kom till Newyork från Finland, nu har tagit anställning i Michigan vid ... Paper Company för att studera papperstillverkningens teknik vid olika fabriker i USA. /??//

+++

27 maj 1909.³² Annons om att Tekniska Klubben har vårmöte på lördagen den 29 maj kl ½ 8 e m "å Sandviks villa".

+++

29 maj 1909³³ samma annons igen + om att i Sandviks villa har man också sommarteater och säsongens sista konsert av ett italiensk sällskap idag och i morgon. Också en annons om "Wasa Kvinnliga Gymnastikförening. Årsmöte söndagen den 30 maj kl 1 e m å Kvinnoklubben".

+++

5 juni 1909³⁴ ledarens rubrik: "Kvinnornas nattarbete". Först inleds med att detta finns i många länder och kanske ska bli lag i Sverige. Men är det så bra? "Yrkesinspektören Vera Hjelt, utan gensägelse en kompetent målsman för det kvinnliga arbetet, har inlagt den skarpaste gensaga mot särskilda skyddsbestämningar för arbetare af kvinnligt kön och med denna principiella förkastelsedom ha flere kvinnoöreningar sympatiserat, åtminstone ansett saken ännu outredd och skyddets fördelar tvifvelaktiga." Därför ska man nu göra en utredning i ämnet. Och så vad den ska innebära. Mkt om det.

²⁹ *Wasabladet* tisdagen den 4 maj 1909

³⁰ *Wasabladet* torsdagen den 20 maj 1909

³¹ *Wasabladet* lördagen den 22 maj 1909

³² *Wasabladet* torsdagen den 27 maj 1909

³³ *Wasabladet* lördagen den 29 maj 1909

³⁴ *Wasabladet* lördagen den 5 juni 1909

"All förbudslagstiftning är behäftad med vanskligheter och öfverdrift. Man konstruerar teoretiskt, förbiser praktiska verkningar och kastar sålunda ofta ut barnet med badvattnet ... "

"I alla händelser existerar det nu en stark kvinnlig opinion mot ifrågavarande skyddslagstiftning och då spørgsmålet rör kvinnorna, så måste ju denna opinion tillmätas all vikt." ... /UW Alexandra Gripenbergs motstånd nämns inte bara Vera Hjelts//

OBS det arrangeras mkt lotterier för allehanda välgörande ändamål och de är ofta förknippade med en slags fest //

+++

10 juni 1909 Rubrik "Stockholms-utställningen". Som just öppnats. Tydligen en uppföljning av 1897.

10 juni 1909³⁵ Ledare om lantdagen som var den tredje i ordningen sedan representationsförändringen.

+++

22 juni 1909.³⁶ Ledare om att Rysslands och Tysklands kejsare har mötts till överläggningar i Finska Viken. En ngt bitter ledare om att man säkert inte har diskuterat på vilket sätt författningarna följs i kejsarnas länder, med syfte på den politik som tsarismen driver i Finland. Det ryska kejsarparet bodde i Stockholm på vägen dit, tydligen i en del av det kungliga slottet i Stockholm.

+++

23 juni 1909³⁷. Ledare om att man redan kan se att i jordbruket blir det missväxt. Maskhärjningar (ängsmaskhärjningar) under hela juni månad både på ängar, skogar och åkrar. Överallt. Såna brukar komma vart sjätte, sjunde år men detta år blev förödelse ovanligt stor. Boskap måste slaktas för att höodlingen drabbats hårt. Det blir nog ökad emigration.

+++

29 juni 1909³⁸ Rubrik: "Mördad svensk general". Generalmajoren Otto Bäckman nedskjuten vid midnatt i Stockholm på väg från Grand Hotell över Karl XII:s torg med andra höga militärer "af en som arbetare klädd person af svensk börd". Han dog på Serafimerlasarettet . Mördaren var 28-årig Åke Wång som också sköt sig själv med två skott och avled av dessa. Wång hade exemplar av den "ungsocialistiska tidningen Brand" med sig. Orsaken till dådet är oklar.

+++

1 juli 1909 Rubrik "Från Skandinavien. Mordet på general Beckman" en ganska lång artikel, som tar avsnitt från svenska tidningar bl a *Nya Dagligt Allehanda*.

+++

3 juli 1909. ³⁹Annons om Thomasslagg och att priset på det har fallit. Vad är Thomasslagg. Tycker att jag sett att G Heikel nämnt det. Det säljs i säckar efter lossning (troligen i hamnen). Kallas " H och M Alberts 14% citratlösliga

³⁵ *Wasabladet* torsdagen den 10 juni 1909

³⁶ *Wasabladet* tisdagen den 22 juni 1909

³⁷ *Wasabladet* onsdagen den 23 juni 1909

³⁸ *Wasabladet* tisdagen den 29 juni 1909

³⁹ *Wasabladet* lördagen den 3 juli och torsdagen den 8 juli 1909

Thomasslagg⁴⁰.

+++

8 juli 1909⁴¹ Om ett politiskt mord i London. En ung indiska student mördade natten till fredagen den förre anglo-indiske ämbetsmannen översten sir William Curzon Wyllis. Mördaren var lärjunge till den i Paris bosatte skriftställaren Krishnavarna⁴², som uppmanar till politiska mord för att göra slut på det brittiska väldet i Indien.

Samma dag en stor positiv artikel "Vegetarism" af Eric Palm.

+++

22 juli 1909.⁴³ Ledare med rubriken "Socialismens grundvalar"; är ett referat av ett föredrag i Stockholm av dr Heckscher om "innehållslösheten" i de Marxska teorierna.

+++

31 juli 1909⁴⁴ Rubrik "Storstrejken i Sverige". Med lång artikel.

+++

3 augusti 1909⁴⁵ Rubrik: "Franska och amerikansk socialism". Om ett besök som Samuel Gompers⁴⁶ gjorde i Paris med en debatt i "en av de större förstadskooperativernas intetsägande och kala festsalar". Han talade om vad han såg som skillnaderna. Den amerikanska Federation of Labour försökte kompromissa fram lösningar. Sen blev det debatt. Han blev hårt ansatt. Gompers menade att de amerikanska arbetarna skulle vara bättre rustade än de franska om det kom "till ett afgörande slag." /Oklart vad för slag. Revolution?//

+++

4 september 1909⁴⁷ Rubrik: "Storstrejken i Sverige. Början till slutet". /Det har kommit informationer under hela sommaren men jag har inte noterat dem.//

+++

16 september 1909⁴⁸ Ledare: "Den svenskaorstrejken".

Annonser denna dag om det som verkar vara stadens två konkurrerande biografer: Biograf Teatern i Wasa Banks hus som adress och Lefvande bilder. Världen Rundt, Hofrättsplanaden 5. Stadens förnämsta biografteater. /Den första tycks blanda historier med dokumentär- och journalfilmer medan den andra visar naturfilm och spelfilmer som historiska filmen Jeanne d' Arc. Jag

⁴⁰ Thomasslagg tycks vara ett konstgjort gödningsämne som ska tillföra jorden kalk. Det ska blandas med andra tillsatser men det är viktig med vilka. Det användes då men tydligen inte alls idag i början av 2000-talet.

⁴¹ *Wasabladet* torsdagen den 8 juli 1909

⁴² Shyamiji Krishna Varma (1857-1930) advokat, journalist och revolutionär från Indien med utbildning från Balliol Collage, England. Efter en tid i Indien kom han åter till England och grundade där 1905 India House och the Indian Sociology, som blev centrum för den kulturella nationalism som han ville utbreda. Han beundrade Herbert Spencer som tydligen sagt att våld måste mötas med våld (?). Han uppmuntrade till politiskt motiverade mord och gick i exil till Paris år 1907. Se Wikipedia.

⁴³ *Wasabladet* torsdagen den 22 juli 1909

⁴⁴ *Wasabladet* lördagen den 31 juli 1909

⁴⁵ *Wasabladet* tisdagen den 3 augusti 1909

⁴⁶ Samuel Gompers (1850-1924), stor fackföreningsorganisatör i USA som bekämpade socialism. Han var betydelsefull vid fredsförhandlingarna i Paris efter det första världskriget och utformningen av den arbetsrätt som skrevs in och sedermera förvaltades av International Labour Organisation.

⁴⁷ *Wasabladet* lördagen den 4 september 1909

⁴⁸ *Wasabladet* tordagen den 16 september 1909

tänker inte följa dessas repertoarer som skiftar varje vecka och visar många olika filmer hela tiden. Men jag ska försöka se när och om biograferna får nya namn och kanske också nya adresser över åren fram till 1919.//

Elsa von Blanckensee kommer till Wasa om tillräckligt många köper biljetter i förväg – garanti – hon är "tysk konstnärinna och föredragarinna" som reciterar dikter och framför musikaliska deklamationer. Programmet presenteras. Bl a framför hon Chopins melodidramer som man i förväg kan köpa i K Montins bokhandel.

+++

25 sept 1909 Annons "Teosofiskt föredrag håller förf. Arvid Montoheimo, fr Helsingfors, i Arbetets Vänners lokal, Storalånggatan 30 i söndag kl 11 f m Entré 50 p, Ämne: Människan före och efter döden."

25 sept 1909 Annons "Wasa Kvinnoklubb. Samkväm söndagen den 26 september kl 7 e m Program: Deklamation af Fru Anna Collan. Reseskildring m m."

25 sept 1909⁴⁹ en ganska lång artikel Rubrik: "Wasa arbetarinstitutets program för läsåret 1909-1910" där också syftet med föreningen förklaras. En hel mängd föreläsningar presenteras och vem som ska ge dem, allt på Svenska Arbetareföreningens lokal, Bergg. 11. Dessutom ges olika kurser t ex i modersmålet och räkning på kvällstid.

+++

28 sept 1909⁵⁰ Ledare: "Åter ofärdstid öfver landet".

+++

30 sept 1909 Annons om Fru Elsa von Blanckensee som i Stadshusets festsal ger "en musikalisk-deklamatorisk Soiré" lördagen den 2 oktober kl 8 e m.

Programmet också. Sen ger hon en afton med "Moderna skalders biografiska notiser den 4 oktober samma tid. Skalderna är : Liliencrona, Gustav Falke⁵¹, /Theodor// Fontane och Käthe Schnizer – den sistnämnda har bl a skrivit Eine Berliner Humoreske.

+++

12 okt 1909 Annons: "Marthaföreningens symöten vidtaga åter i dag tisdag kl 4 e m å Arbetets Vänners lokal. Nya medlemmar välkomna! Styrelsen."

12 okt 1909⁵² "Wasa Kvinnoklubb. De utlofvade gåfvorna (handarbeten o d) böra inlämnas i klubbens lokal senast lördagen den 16 oktober."

+++

14 okt 1909⁵³ Annons: "Wasa Kvinnoklubb föranstaltar Soaré med omväxlande program i Museisalen söndagen den 17 oktober kl 7 e m." /det var allt//

+++

16 okt 1909⁵⁴ Ledare: "Ny ofärdstid inbryter" som börjar "Ovädersmolnet som redan länge visat sig på den politiska horisonten, har nu börjat urladda sig och

⁴⁹ Wasabladet lördagen den 25 september 1909

⁵⁰ Wasabladet tisdagen den 28 september 1909

⁵¹ Flera böcker av honom på KB i Sthlm från 1897 till 1919.

⁵² Wasabladet tisdagen den 12 oktober 1909

⁵³ Wasabladet torsdagen den 14 okt 1909

dess innebörd befinnes förvisso öfvergå äfven långt drifna farhågor." Bl a fruktar man Viborgs läns "avskiljande" och därmed den delning av landet. Samt "allmän rikslagstiftning samt riksspråk".

16 okt 1909 Annon: "Wasa Kvinnoklubbs Soaré eger rum i Museisalen söndagen den 17 oktober kl 7 e m. Program: Ouverture, Solosång, Wasakupletter, Duett för piano och violin, Melodram, Teaterstycke, Sibylla. Entré: 1 mk för klubbmedlemmar, 1 mk 50 p:ni för utomstående." och samma dag i en puff för soarén får vi veta att Ouverturen är av Mendelssohn /men inte vilken/ och att "roliga Wasa-kupletter ... framföras af tre kaffesystrar i härliga toiletter vid kaffebordet" och även "melodramen Riddar Olof och älfvorna, samt Anna Charlotta Edgren-Lefflers pikanta teaterstycke 'Hvem är räddast?' – förut aldrig uppfördt i Finland. En sibylla tolkar lufsödet för alla dem, hvilka önska utforska framtidens dunkel...

Buffetten bjuder på te, kakor och frukt, utom de godsaker sällskapsklubbens restauration vanligen tillhandahåller. Under tepausen beredes oinvidga ytterligare en fägnasam öfverraskning.

På grund af det begränsade utrymmet i museisalen uppmanas intresserade att i god tid infinna sig till soirén, där damer och herrar bl a få njuta scenisk konst så, som den bjudes på en 'theatre intime'. Ändamålet? Ja – det talar man icke om. Icke heller bönfaller man som vanligt om publik. Men alla äro dock gärna sedda. Inkomsten från soirén blir i hvarje fall mycket välkommen och publiken får helt säkert roligt. Det är hufvudsaken. Alla de, hvilka under Wasa Kvinnoklubbs diskussionsaftnar suttit ensamma hemma äro mycket välkomna denna gång. Tant Malla."

Fortfarande blandas tysk frakturstil med vanlig stil i tidningen.

+++

23 okt 1909⁵⁵ Annon: "Tekniska klubben i Wasa sammanträder till möte lördagen den 23 oktober 1909 kl ½ 8 å Hôtel Ernst. Programmet upptar: Elbe och Moldau floders kanalisering m m."

+++

26 okt 1909⁵⁶ kan konstateras via en annons att på Hôtel Ernst uppträdde alla aftnar dels Teatersällskapet Söderblom samt Musiksällskapet Wienerblut.

26 okt 1909 ledare: "Senaten och manifestets promulgation" som beklagar och skäms över senaten men inte så mkt som när den förra ofärdperioden började för då hade det varit flera finnar i senaten, nu satt i denna många ryssar.

26 okt 1909 refererar också från de Svenska föreläsningsskolorna där musikerna Otto Andersson tydligen hade gjort stor lycka med bl a två föreläsningar om svensk folkmusik i Finland. "Med ett ledigt framställningssätt förenar herr A. en lycklig förmåga att oemotståndligt rycka åhöraren med sig tack vare sin vackra sångröst och sin musikaliska färdighet då det gäller att återgifva sånger, visor och melodier precis sådana de förekommit ellre förekomma."

⁵⁴ Wasabladet lördagen den 16 okt 1909

⁵⁵ Wasabladet lördagen den 23 okt 1909

⁵⁶ Wasabladet tisdagen den 26 okt 1909

28 okt 1909⁵⁷ Annonser: "Wasa Kvinnoklubb. Föredrag af fru May Ingman fredag afton kl ½ 8 ' mitä nykyhetki vaatii souminen naisilta, / "Vad krävs av den finländska kvinnan i denna stund?"⁵⁸."/ Efter föredraget program."

28 okt 1909 art "Kvinnors nattarbete" /satt med frakturstil// "Under debatten i lantdagen /obs jag ändrar stavningen till modern//angående arbetarskydd talade fröken Wera Hjelt mot införandet af förbud mot kvinnors nattarbete. Talarinnan visade på ett sådant förbuds verkningar i utlandet och sammanfattade sig sålunda: ' Det är en äganderätt man berövar kvinnan, om man kringsskär enbart hennes arbetstid, om man inskränker hennes förvärvsförmåga, varigenom hon förtjänar sitt uppehälle, man till större eller mindre del berövar henne. Och den får icke berövas henne utan ersättning. Förbjuder man kvinnan nattarbete, kväll och morgonarbete, så må man då också lämna henne gottgörelser för den tid förbudet gäller, i likhet med vad man ansett rätt och billigt, då det varit frågan om att förbjuda i moderskap stadd kvinna yrkesarbete. Det har ju icke varit meningen, att penningvederlaget skulle ges för att hon är moder, utan för att möjliggöra för henne existensen under den tid förbudet råder.

Man anför att kvinnan i flera länder ålagts nattarbetsförbud. Men jag vågar påstå, att hon där icke lämnats utan ersättning, ehuru denna ersättning givits henne i en bitter form d v s /?/ den förvärvade gottgörelsen för ett dåligt avlönat, drygt hemarbete. Men i dessa av naturen och en åldrig kultur nedärvda rikedomsförhållanden, har hennes land dock att i ett rikligt mått ge åt henne om ock sämre, så dock något arbete, istället för vad lagen berövat henne. De ha där sin trädgårdsskötsel, sina vinfält, sina många skördar t o m om året och sin oerhört stora världskonfektion. Ensam världsbeklädnadskonfektionen sysselsätter t ex i Tyskland minst lika många kvinnor som hela vår industri tillsammans taget. Men vad ha vi att ge henne i stället för de förvärvsutsikter, man kanske hos oss nu är i beråd att beröva henne.?"

/och efter en stjärna fortsätter artikeln//

Och då är det Tekla Hultin som redogör för den "statistiska utredning" som senaten har låtit utföra på uppmaning från Kvinnoförbundet Unionen. Den har dels konstaterat att nattarbete inte är så vanligt som man hade trott, dels att de kvinnor som tillfrågats varit oeniga i frågan. Några hade tyckt att nattarbetet varit tungt medan andra – som ofta inte arbetade med det mer än säsongsvis – tyckte att det var bra. Yngre tyckte det var jobbigare än äldre. Och sen presenterade hon statistiken på de 1 713 kvinnor som tillfrågats om sitt nattarbete. Bara 20 procent ville att kvinnor skulle förbjudas arbeta på natten ovillkorligen; 10 % ville att åttatimmarsskift skulle inrättas, då kunde det ev införas. 63 % motsatte sig helt införandet av ett nattarbetsförbud för kvinnor, och 5 % hade menat att det vore ok med ett nattarbetsförbud om också män omfattades av det.

+++

20 nov 1909⁵⁹ Annonser: "Wasa kvinnoklubb. Årsmöte lördagen den 27 november 1909." och "Wasa kvinnoklubb. Diskussionsmöte måndagen den 22

⁵⁷ Wasabladet torsdagen den 28 okt 1909

⁵⁸ Tack till Claus Stolpe för översättning och till Claes Gustafsson också.

november kl 7 e m Referat af fil mag Signe Strömberg." /detta är hela annonserna som stod efter varandra, som vanligt på första sidan av *Wasabladet*//

+++

23 nov 1909⁶⁰

Det verkar ha funnits – utifrån annonserna – två biografer i Vasa detta år: Nordiska Stjärn-Biografen i Brandkåarhuset (som rymde 500 åskådare) samt Biograf Teatern i Wasa Banks Hus. De filmer som visades verkade vara en blandning av korta historier och korta dokumentärfilmer från exotiska trakter (En tur genom Norge eller Bilder från Arabien). Många av filmerna beteckas som "skrattretande" eller "muntrationer" men kan också vara "drama". Oklart om den besökande ser alla filmerna i svit men det verkar vara det troliga. Nordiska Stjärn- Biografen skriver att föreställningen tar två timmar och innehåller två pauser om 10 minuter då "förfriskningar kunna erhållas i bufetten."

23 nov 1909 Ledare: "Landtdagsupplösningen".

+++

25 nov 1909⁶¹ Annonser: "Lefvandets bilder. Världen Rundt", som är "Stadens äldsta biografteater med alltid välvalda och omväxlande program samt oöfverträffadt klara och tydliga bilder". Den fanns på Hovrättsplanen 3, 5 eller 8 /dålig filmning!/. "Hvarje tisdag nytt program" samt mix ungefär som de andra två, ovan nämnda. Nordiska Stjärn-Biografen har nytt program på fredagarna. Alla tre annonserar med namn alla sina delfilmer, vilket för ngn annan kunde vara intressant.

+++

30 nov 1909⁶² Ledare: "Generalguvernörsskiftet". General Böckmann⁶³ som suttit sedan 15 febr. förra året kommer att ersättas men ännu oklart med vem. Fast en artikelrubrik samma dag säger "Generalmajor Seyn Finlands generalguvernör". Han benämns i artikeln som "något av en Bobrikoffare" och kommer nog att försöka fortsätta Bobrikoffs intentioner med Finland. Efterannonsen uppger att Ångf. Gustaf Adolf avgår tisdagen den 30 nov kl 11 f m till Hernösand och Sundsvall för sista gången på säsongen.

+++

11 dec 1909⁶⁴ Ledare: "General F. A. Seyns mottagande". Ledaren påminner om det "otaliga protestuttalanden, som gjordes vid allmänna möten landet rundt, då general Seyn i slutet av år 1907 hade utnämnts till generalguvernörsadjoint /vilket han tidigare också hade varit under Bobrikoffs tid //.

⁵⁹ *Wasabladet* lördagen den 20 nov 1909

⁶⁰ *Wasabladet* tisdagen den 23 nov 1909

⁶¹ *Wasabladet* torsdagen den 25 nov 1909

⁶² *Wasabladet* tisdagen den 30 nov 1909

⁶³ Woldemar/Vladimir von Böckmann (1848-1923) var generalguvernör över Finland från febr 1908 till november 1909 och efterträddes då av Franz Albert Seyn (1862-1918) som förblev generalguvernör till 1917. Han hade sedan 1890 tjänstgjort i Finland, bl a 1907-1909 som adjoint till Nikolaj Bobrikoff (1839-1904) som hade utnämnts till generalguvernör år 1898. Bobrikoff inledde det som kallades för ofärdsåren. Han blev mördad p g a sin hårdföra förryssningspolitik i Finland. Nu blev en nära medarbetare ny generalguvernör.

⁶⁴ *Wasabladet* lördagen den 11 dec 1909

Alla sanna Finlandsfiender uttala för närvarande sin glädje öfver att generalguvernörsposten åter kommit i händerna på en man som äger både vilja och förmåga att tillvarataga de ryska intressena i Finland. Dessa ha nämligen under hela det sekel , som Finland varit förenat med Ryssland, varit helt och hållet försummade, ända till Nikolai Ivanowitsch Bobrikoff med kraft tog styrelsen om hand och målmedvetet gaf realitet åt teorin, att i Finland ha finnarna ingenting att bestämma." m m /i samma ironiskt distanserade och kritiserande stil//

+++

18 dec 1909⁶⁵ Annons : "Tekniska klubben i Vasa sammanträder till årsmöte lördagen den 18 December 1909 kl ½ 8 e m å Stadshuset. Programmet upptar val af bestyrelse för år 1910 och föredrag om Wasa vattenledningsundersökning af ingenjör Jeglinsky."

+++

30 dec 1909⁶⁶ Ledare: "Återblick" Det ska tydligen igen bli nyval. Ledarens slut lyder "Ljusa äro utsikterna icke och situationens tilltagande tryck kan icke undgå att efterhand öfva sitt inflytande på alla lifsområden. Rubbningen under det flyende året syftar till stagnation och nedgång i vårt allmänna lif, och årsskiftet företer ingen vändpunkt till bättre förhållanden."

⁶⁵ *Wasabladet* lördagen den 18 dec 1909

⁶⁶ *Wasabladet* torsdagen den 30 dec 1909

1910

1 jan 1910⁶⁷ Nu finns bara två biografer: Biograf-Teatern i Wasa Banks hus samt Världen Rundt på Hovrättsplanaden 3/5/8/9 /går inte att utläsa//

+++

8 jan 1910⁶⁸ Obs två annonser den ena under den andra: "Föredrag om kvinnorna och skyddslagstiftningen hålles i Arbetets Vänners lokal söndagen den 9 jan kl 6 e m af d:r Jenny af Forselles⁶⁹. Tillträdet fritt." samt "Wasa Kvinnoklubb Föredrag af d:r Jenny af Forselles lördagen den 8 januari kl 7 e m. Ämne: Kulturförhållanden under Gustaf III:s tid."

På ett annat ställe bland annonserna: "Wasa Arbetareinstitut. Måndagen den 10 d:s kl 8 e m håller d:r J. af Forselles populärt föredrag i Folkets Hus Bergg 11. Ämne: från stora ofredens dagar. Fr kl ½ 8 musik. Allmänheten har fritt tillträde."

+++

15 jan 1910⁷⁰ Rubrik på artikel i frakturstil: "De ryska unifieringsåtgärderna mot Finland" och underrubrik "I Neue Fr. Presse påyrkas en kraftig portest från Europas folk".

+++

18 jan 1910⁷¹ . "Ledare: "Finland, den europeiska opinionen och den ryska reaktionen."

+++

22 jan 1910⁷² *Svenska folkpartiets valförbund* publicerar listor för Vasa läns södra valkrets och för dess norra valkrets. /jag fattar inte helt deras listsystem men det är bara tre personer på varje lista och ett motto över varje lista samt ett ortsnamn. Jenny af Forselles finns på några av dem./

Lista "Vasa. För modersmål och fosterland" står J af F först, följd av Ernst Estlander och Arvid Neovius, alla från Hfors. E E och Arvid N förekommer på många andra listor också. J af Forselles finns på två Vasalistor till. "Lag och rätt" står hon överst på, följd av två män från Närpes, lantbrukare och pastor; vidare på listan för "Vårt fosterland, vårt svenska språk" står hon i mitten med en man Gustaf Gädda, lantbrukare från Mustasaari, som etta och Eric von Troil, hovrättsråd som trea.

+++

25 jan 1909⁷³ Under rubriken: "Från allmänheten", ett upprop "Till de svenska kvinnorna i Vasa läns södra valkrets" undertecknat av "Ett antal av svenska folkpartiets kvinnor". Kvinnorna uppmanas att rösta den 1 och 2 februari och då rösta på "vår frisinnaade fosterländska kandidat D o k t o r J e n n y F o r s e l l

⁶⁷ *Wasabladet* lördagen den 1 jan 1910

⁶⁸ *Wasabladet* lördagen den 8 jan 1910

⁶⁹ Jenny af Forselles (1869-1938) var pedagog och politiker. Fil dr 1904. I lantdagen 1909, 1911-1914 och 1917. Förutom att vara lärare var hon bl a red för kvinnotidskriften *Nutid* 1909-1916.

⁷⁰ *Wasabladet* lördagen den 15 jan 1910

⁷¹ *Wasabladet* tisdagen den 18 jan 1910

⁷² *Wasabladet* lördagen den 22 jan 1910

⁷³ *Wasabladet* tisdagen den 25 jan 1910

e s! Hennes namn återfinnes på listorna no 1, no 60 och no 61, sammanställt med våra bästa kandidater. Må ingen svensk kvinna i Österbotten svika sin plikt emot sig själv och sitt fosterland!" avslutas uppropet som har en längre inledning som UW inte tagit med.

+++

27 jan 1909⁷⁴ Två ledare, först "Landtdagsvalen" och sen "Den socialistiska idealstaten" om en broschyr av den socialdemokratiska ryssen professor Isajeffe. /tar den inte, bara för att vissa att Vbl har ögonen på socialismen//
Samma dag Rubrik "Från Ryssland. Arresterade socialdemokratiska organisationer"

Samma dag "De stora översvämningarna i Frankrike" och bl a "Paris 24 jan. /ofta reviderar jag stavningen// Översvämningarna i Frankrike sakna sitt motstycke i antal olyckshändelser. Från landsbyden meddelas om spillda liv och förstörda bostäder. Flera byar hava bortspolats. Spårvägarna i Paris, de elektiska ledningarna och rörposten äro överallt i olag. Seinen står tre meter över medelnivån."

+++

Obs om kvinnoorganisering; Det fanns också Fruntimmersföreningen i Wasa.

+++

29 jan 1909⁷⁵ Stadens fullmäktige har beslutat att inte inköpa en gård vid Wasaesplanaden nr 10, som man hade förköpsrätt till. Säljare är apotekare S Brander /var namn jag sett annorstädes// Det beklagas för den hade behövts för utvidgning av stadens olika behov och drätselkammaren hade förspråkat detta efter en utredning.

Samma dag, en lång artikel "Från allmänheten. Kvinnorna och landtdagsvalen" av Annie Furuhjelm. Hon skriver att i debatten har det förekommit argument om att kvinnorna ska "vika" för de manliga politikerna, att kvinnorna ska hålla med sina män och uppföra sig. Och uppföring är ju en kvinnlig dygd sägs det. "... när är väl kvinnornas fordringar opportuna i en politikers ögon? Aldrig om de sakna rösträtt, sällan om de besitta den. Men är det då nödvändigt att för vinnandet av ovarsagda mål uppföra de kvinnliga kandidaterna?" Hon påpekar att även om alla de kvinnor som ställt upp för svenska folkpartiet bleve invalda så skulle "detta icke utgöra ett hinder för de gamla, beprövde ledarnas inval." /UW läste först: inavel/ Uws fråga : gick kvinnorepresentationen tillbaka efter detta andra val sedan kvinnors rösträtt införts i Finland?//

+++

3 febr. 1909⁷⁶ Annons: "Tekniska klubben sammanträder till ordinarie möte fredagen den 4 dennes kl ½ 8 e m å hôtel Ernst. Programmet upptager bl a föredrag av d:r Ekholm: 'Några ord om dricksvatten ur grundvatten och särskildt om de pågående grundvattensundersökningarna.' "

+++

⁷⁴ Wasabladet torsdagen den 27 jan 1910

⁷⁵ Wasabladet lördagen den 29 jan 1910

⁷⁶ Wasabladet torsdagen den 3 febr 1910

Vid den här årstiden arrangeras många maskerader, dans-soaréer, t o m "stor bal"

+++

10 febr 1910⁷⁷ visar biografen Världen Rundt film om Översvämningarna i Paris.

+++

12 febr 1910⁷⁸ lång artikel om "Våra svenskar i Petersburg" – de har i speciella tåg rest till Finland för att rösta! Och om svenska folkpartiets verksamhet i den ryska huvudstaden.

+++

17 febr 1910⁷⁹ Denna dag publiceras listor på dem som valts in till Storfurstendömet Finlands lantdag från Wasa läns södra valkrets. Ingen kvinna. Jenny af Forselles står som ersättare för Eric von Troil (som fick flest röster av alla)- och Hilma Nurmi, arbetarhustru, Wasa står som ev andra ersättare för överdirektör Yrjö Koskinen (som kom på plats 6) och jordbrukaren Karlo Lanne (plats 8). Jenny af Forselles står också som andra ersättare för skriftställare Santari Alkio fr Laihela⁸⁰. Jenny af Forselles kom 300 röster ifrån att komma in med sina 3 225.

+++

24 febr 1910⁸¹ Annonser: "Tekniska klubben sammanträder till ordinarie möte måndagen den 28 d:s kl ½ 8 e m å Ernsts Hotell. Programmet upptar bl a föredrag i vattenledningsfrågan af distriktsingeniör Gestrin." samt "Wasa Kvinnoklubb. Föredrag af frk. A. Krook fredagsafton kl 8"

+++

26 febr 1910 Annons om försäljning av olika sorters kol "i parti och minut" av Lennart Backman. /UW tror att hon sett namnet i ngt "sammanhang"// /Här och där om grundvattensundersökningen, artiklar, debatt, föredrag men jag följer dem inte//

+++

1 mars 1910⁸² lång artikel av Otto Andersson⁸³ om "Folksång och musik. Referat vid Svenska Österbottens 2:dra midvinterting".

+++

3 mars 1910 Artikel: "Svenska Österbottens andra midvinterting." hänvisning också till artikel dagen före. Frk S Strömborg⁸⁴ hade redogjort för hembygdskurser som anordnats i Sverige. Sen att sådana borde ordnas i Wasatrakten. Diskussionen om detta redovisas. Sedan musik och sång –

⁷⁷ Wasabladet torsdagen den 10 febr 1910

⁷⁸ Wasabladet lördagen den 12 febr 1910

⁷⁹ Wasabladet torsdagen den 17 febr 1910

⁸⁰ Santari Alkio (hette först Alexander Filander 1862-1930) först lanthandlare, sedan politiker och författare. En av grundarna till agrarförbundet. 1906-1926 chefred. för *likka* i Vasa. 1907-22 i finska lantdagen. Nätet 6 dec 2014

⁸¹ Wasabladet torsdagen den 24 febr 1910

⁸² Wasabladet tisdagen den 1 mars 1910

⁸³ Otto Andersson (1879-1969) ålänning, studerade musik i Åbo, samt musikhistoria. Blev 1926 professor i musikt historia m m. Se artikel av John Rosas, på nätet den 6 dec 2014.

⁸⁴ Signe Strömborg (1880-1945) fil kand 1906, föreståndare för folkhögskolan Breidablick. Mer senare i not.

redogörs för vilka – vidare om hembygdsdiktning /ser inget intressant för mig – långt referat//

+++

5 mars 1910⁸⁵ forts på Sv Öbottens midvinterting och frk S Strömborg talade om "folkdräkternas upplifvande" och "gick till rätta med och fördömde den rådande modedårskapen, under vilken nutidsmänniskan äro slavar och som slagit sina klor även i landsbygdens befolkning." etc...

Senare talade man om folktro och vidskepelse. Och man vill starta en organisation för hembygdsforskningsarbete i svenska Österbotten. M m och middag på kvällen i Brandkåarhuset. /orkar inte, skummat många kända vasabor deltog tydligen//

+++

10 mars 1910⁸⁶ Art "Den blodiga söndagen i Berlin", underrubrik "Striderna mellan polis och demonstranter. Kvinnor och barn under hästhovarna". Och så början "Berlin den 7 mars. Att det i går icke kom till verklig revolution får tillskrivas polismyndigheternas verkligt storartade försiktighetsmått och åtgöranden. Provokationerna i både den ena och den andra riktningen saknades ingalunda. På riksdagshuset planterades t o m en blodröd fana med inskriptionen : 'Frihet jämnlikhet /sic// och broderskap'.

På lördagsaftonen utgick en hemlig paroll bland socialdemokraterna att undvika demonstrationer i Treptow-parken och i stället förlägga dessa till Tiergarten i stadens hjärta. Då ordern som sagt var strängt hemlig, hade så gott som hela Berlins polisstyrka koncentrerats vid Treptow och sålunda kunde tusen och åter tusen demonstranter intränga i Tiergarten. Efter socialdemokraternas egen uppskattning utgjorde antalet demonstranter 150 000, vilken siffra dock torde böra reduceras till cirka 80 000. Knappt en halvtimme var emellertid en stor polisstyrka uppbådad, vilken genast tog itu med demonstranterna och gjorde schock emot dem vid riksdagshuset.

Under trängseln blevo många fredligt spatserande indragna i stridens tumult och det var därför vid polisattackerna omöjligt att undvika att oskyldiga blevo sårade. Kvinnor som sköto sina barnvagnar kommo flerstädes under hästhovarna och blevo illa sårade. Luften genljöd av ve- och förbannelserop, tillmälen som 'blodhundar' och 'skurkar' skuro genom larmet.

Huru effektiv avspärrningen vid Treptow var, kan anföras följande exempel. En tidningskorrespondent försökte tillsammans med några vänner att landa vid Treptowparken från sjösidan. Trots det att landstigningsstället var mycket avses, stod efter ett ögonblick ett dussin poliser omkring dem och tvungo dem att vända om. Hade icke parollen att ställa 'promenaden' till Tiergarten utgått, skulle hela massan av demonstrerande trängt fram till Treptow och följderna kunde ha blivit oberäknliga.

Man har ännu icke kunnat fastställa huru många som blivit sårade under kravallerna." /det var hela artikeln som talar lika mkt genom det som står mellan raderna som vad som står i den//

⁸⁵ Wasabladet lördagen den 5 mars 1910

⁸⁶ Wasabladet torsdagen den 10 mars 1910

+++

/Ett vykort: motivet är en staty av mor med spädbarn och blottat bröst, par Mlle Blanche Laurent, Les Petites Marionettes (detail). Adresserat till: Doktorinnan Victoria Heikel, Wasa, Finland, Strandgatan 17. Frimärkena borttagna. I Stämpeln København: alltså från Gunnar Heikel skrivet från Danmark./

Torsdag 10/3 10

Ä. T⁸⁷! Skref igår ett brev har jag bl annat sade att jag skulle afresa på måndag. Nu har jag emellertid beslutit genomgå en bakterieologisk /sic// kurs här och stannar minst hela nästa vecka, kanske 14 dar. Adressen är som du redan vet Ny Mission Hotel. Skrif genast du erhållit detta. Din Gunnar

+++

/Ny filmrulle från den 15 mars 1910 – 22 april 1911. Den är betydligt mörkare än den tidigare och därför ännu mer svårläst. Jag kan således bara ta det läsbara och av det det viktigaste//

+++

19 mars 1910⁸⁸ Annons: "Annandag Påsk månd d 28 mars anställer Wasa Kvinnoklubb Barnfest i stadshussalongen /lite svårläst det sista ordet// Program framdeles." och strax därunder "Wasa Kvinnoklubb Måndagen den 21 dennes kl 8 e m Diskussionsafton. Referat: Ellen Key."

+++

22 mars 1910.⁸⁹ Rubrik "Färgens betydelse för klädedräkten" med citat ur artikeln: "En illa klädd kvinna stöter ögat och ej blott då oförenliga färger skrika mot hvarandra i förfärliga dissonanser, utan då dräkten bäres upp illa, emedan tillfället fordrar en helt annan toilett."

Man ska inte vara för fin.

"Den enkla dräkten bör tas till heders. Den bör tillverkas av godt material och ej styras ut med allehanda bjäfs och grannlåt. Den blir tilltalande genom sitt oklanderliga snitt och sina graciösa veck och ärmar som smita lagom åt kring armarna. Garnityret bör gå i färg och nyttjas sparsamt, som garnityr alltid bör göra. En klädnings lugna linjer bör aldrig döljas under massor av spetsar och broderier. Modellen bör vara enkel, snitt och fall fullkomligt." ... "En kvinna blir ett med sina kläder, ty i dem framhäfves hennes goda utseende och henne förmåga att välja, de äro hennes tankars förkroppsligande, hennes själs ordförråd och i den samlar sig hvad vi kalla charm." m m

+++

⁸⁷ Älskade Tora, /Tora är Gunnars smeknamn på hustrun Victoria/

⁸⁸ *Wasabladet* lördagen den 19 mars 1910

⁸⁹ *Wasabladet* tisdagen den 22 mars 1910

24 mars 1910.⁹⁰ Ledare med "Landtdagsbref III" där det bl a står om "den stora frågan" som är den "stora laglighetspetitionen, alias protesten mot alla de grundlagsbrott, som den nuvarande regimen öfverflödat med"...

24 mars 1910. Annon: "Annandag Påsk kl 5 e m anställer Wasa Kvinnoklubb Barnfest i Stadshussalongen. Program: Musik; Lilla Rödluvan i tre tablåer; Lasse, Lasse lite, sång; Marionette teater; Bullerbasius, saga på finska; Blålockornas och maskrosornas dans; Giangosse /oklar läsning//; Glace rysse; Försäljning av kakor, glace, karameller, läskedrycker, äppel m m; Danslekar; Allmän dans. Inträdesavgift: 1:50, för skolungdom 1 mk, samt för barn under 10 år och på läktaren 50 p."

+++

Den 25 mars var långfredagen/Gunnar Heikel var i Tyskland, oklart var, kanske Hamburg/

Wasa Lörd 26 Mars 1910⁹¹ /Påskafton//

Min älskade Gunnar!

Tack min Gunnar för Ditt kort idag. Det gladdde mig innerligt att läkaren ej gaf någon betydelse åt ditt hjärttrubbel. Men jag hoppas du det förty sköter om dig förståndigt. Vaka aldrig onödigtvis och vänj dig ej, därför att du är i Tyskland, vid att dricka så mycket öl. Du har väl köpt underkläder så du går varmt klädd? Jag känner ofta oro för dig. Då svärfar i går talade om huru de en gång blef lockade i någon obskur krog i Hamburg kunde jag ej på hela natten slippa ifrån ängslan för dylikt. Hade så svåra drömmar. - Det gör mig hjärtegodt att du säger du tänker ofta på mig. Mina tankar syssla redan med känslan huru skönt det skall bli, då vi så träffas åter. Att få sticka min hand i din och känna dig trycka den! - Ack, huru skönt! Då du har detta är ju så godt som halfva tiden gången. -

Allt förflyter lugnt här hemma. - Vi ha lugna soliga dar så jag är dagligen ute med barnen. Armas förefaller mig fullt lika bastant nu som före sin sjukdom. Jag har ofta svårt med hans egensinne. Svärfar och Maja⁹² pjoska så rysligt med honom, lyda hans minsta vink och när han sen kommer in här är han alldeles omöjlig.⁹³ Ibland känner jag riktigt bekymmer vid tanken att vi ej skulle förmå eller bemöda oss att allvarligt genomdrifva en rätt uppfostran mot Armas isynnerhet.⁹⁴ Jag är rädd man hitintills kelat alltför mycket med honom. Du skall ej köpa alltför mycket och isynnerhet ej dyra saker till honom. Det leder ändast till undervärdering af gåfvor i allmänhet. Det gör en riktigt ondt att se huru de fina saker han har slänges öfverallt.

⁹⁰ Wasabladet torsdagen den 24 mars 1910

⁹¹ Brev till Gunnar Heikel i Tyskland, troligen Hamburg. Fredagen den 25 mars var detta år långfredagen och den 26 mars var påskafton.

⁹² Trotjänarinna (Maija Sisbacka) hos prosten Joel Heikel, som också fanns i familjen när Gunnar var liten.

⁹³ Strandgatan 17 tycks vara adressen som ännu Victoria bor på och det verkar ligga helt nära Joel Heikels bostad. Av ett tidigare brev kan man ana att paret Heikel började med att bo i ett mindre hus i närheten av fadern Joel Heikel. Kan han ha haft en tjänstebostad? Troligen.

⁹⁴ Armas är inte ännu fyra år.

Vi ha ondt om pengar här. Häromdagen tog jag ut 100 mark. Ansas begärde betalt för tryckningen. Men dagen efter kom telefon att jag genast måste komma tillbaks med dem, där innestod ej mer än 18 mark. Snopet! Du hade ej antecknat 100 mark uttagna i Febr. Nu har jag blott 20 mark och saxen⁹⁵ nothing. I dag sände han ut i räkning på 100 och först i mån kommer för Hälsobärdon⁹⁶. Ej ens 70 prof ha de tagit trots min påminnelse. Sista gången voro af 18 - 4 dåliga. Ett gyttjigt vatten undersöktes i dag från Smedsby. Tänk du, krukfatsplanteringen utföll charmant. En Carlströms 159 sk - i skåpet 67.5% gick till * 93%. Och andra 70-80 % till 85-90. I dag sände jag efter fler krukfat, då jag förmärkt trots Saxens invändning att fröna gro bättre å dylika än på tallrikar. Hoppas därigen drifva upp två andra betydande parker som nu stå och väga (81-83 %). Männe ej Stålis skulle ge mig i förskott en mån. lön! I april måste ju liffförsäkringen äfven betalas. Räkning å Arrhenius teori 670 Renehsmask har ingått samt en indignerad skrifvelse från Am. Chem. Soc. öfver din utgående från Soc. samt om du vill afgå in good standing är det nödvändigt att sända tillbaka dessa häften eller betala 2.50 doll in "lieu thereof". 12 mark därtill Nej! Nog kan vi väl sända tillbaks häften. Säg?

Annandag påsk kommer jag, konsulinnan Schauman och kassörskan på Vasa bank du vet⁹⁷, att servera igen. De ville nödvändigt ha mig att sjunga solo ett par nummer. Men jag sa bestämt nej. - Har målat ett pojkhuvud som lottas bort där.⁹⁸ Skräp bara. - Jag tar ej barnen dit. Är rädd att någon kunde smitta ner dem.

I går vore vi på middag hos prostens. Där var stridigt. Aina sätter myror /?/ här i hvar - Olga tjöt, Maja gräla, svärfar likaså. Aina kommer ner efteråt och äter för stängda dörrar. Komedi! Aina hade nyss varit hos en präst som hade ständigt hos sig svärmor och 3 svägerskor, klagar aldrig - sa hon. Ja, inte finns en man till som prosten, infaller värda svärmor.- Hon menar att du var så materialistisk. - Får du männe det här i Hamburg - Jag längtar efter brevet du skrev i påsk. Antagligen får jag inget vidare höra i påskdagarne. Tråkigt. - Just nu kom Armas med ditt målade porträtt som han och Inga kysste vildt. Jag kysste det äfven passionerad. - Jag har köpt en ny kjol - 21 mark - grön. Armas en ny rock han ser präktig ut i den. Ja slut nu. Barnen störa mig. Helmi⁹⁹ är ute. Många varma hälsningar från Victoria

Skrif ett kort till din pappa o mamma

+++

27 mars 1910.¹⁰⁰ Ledarens rubrik "Den västerländska opinionen" och början "Midt under det de ryska anfallen mot vår författning fortgå allt hänsynslösare, så att de redan vuxit till en proportion, där vår särställning och våra allmänna

⁹⁵ Troligen Saxén, medarbetare på laboratoriet.

⁹⁶ Handlar om provtagningar vid Laboratoriet där Gunnar Heikel var föreståndare.

⁹⁷ Troligen Hulda Hoijar

⁹⁸ Victoria Heikel målade, mest i pastell men även ibland i olja, landskap, eller porträtt, eller direkta kopior av andras bilder. Några enstaka finns kvar i släktens ägo (2010), hos UW, hos Marita Wikander och hos Matti Heikel i Borgå.

⁹⁹ Troligen en anställd "piga".

¹⁰⁰ *Wasabladet* söndagen den 27 mars 1910.

tillgångar stå på spel, är det åtminstone en tröst att erfara, att Europas röst alltmera samfälligt uttalar sig till vår förmån." Även om ryssarna försöker att vilseleda den." /UW hittar sen inga drastiska exempel och texten är dåligt fotograferad.//

+++

Annandag påsk d v s måndagen den 28 mars 1910. Annons: "Annandag påsk kl. 5 e m anställer Wasa Kvinnoklubb Barnfest i Stadshussalongen. Program: Lilla Rödlufvan i tre tablåer " ... m m "Försäljning av kakor, glace, karameller, läskedrycker, äppel m m Danslekar. Allmän dans. " ... "inträdesavgiften 1.50 mk, för skolungdom 1 mk och för barn under 10 år samt på läktaren 50 p."¹⁰¹ Och sen kom också en förhandsnotis om att det bjuds på "en treftig föreställning av Lilla Rödlufvan med vargen alltsammans både hemskt och roligt, på Blommornas dans, på roliga sagor, påsktroll och annat till helgen hörande andligt och lekamligt godt. Allmän dans förnöjer slutligen den danslystna ungdomen."¹⁰²

+++

29 mars 1910 höll doktor Yrjö Hirn¹⁰³ ett föredrag om Jean-Jacques Rousseau kl 8 e m.¹⁰⁴ i Stadshuset. Att det blev lyckat konfirmerades senare: "... den njutningsrika timmar dr Hirn genom sina mäterliga föredrag välvilligt beredde /den litterärt intresserade allmänheten i Wasa/.¹⁰⁵

+++

/det är tydligt att ett manifest – med ett motmanifest från ryskt håll – upptar mkt av politiken vid den här tiden. Allt är skrivet med tysk frakturstil och är dåligt filmat dessutom/

+++

Överskriften på en ledare den 5 april 1910 var t o m "Statskuppen" men – dåligt filmat så jag avstår från att ägna det en dechiffriering.

5 april 1910. Femte ungdomsringen har en bygdesoaré i Arbetets Vänners lokal och en Geijerafton i museisalen, föredrag av frk Sanny Ekström. Marie Louise Vasenius sjöng och spelade piano. De två ska ge en Almqvist-afton också.¹⁰⁶

+++

7 april 1910.¹⁰⁷ Ledaren är igen ett Landtdagsbref och börjar: "Den mörka skuggan af ministerrådets förslag till rikslagstiftning, som ej annat är än en uppenbar statskupp gentemot Finlands autonomi, hvilat givetvis forfarande öfver allt och alla här i hufvudstaden, fördystrande de annars ljusa vårdagar vid genomlevat sedan påsk." ...

¹⁰¹ *Wasabladet* torsdagen den 24 mars 1910 och söndagen den 27 mars 1910. UW tror att det är denna fest som åsyftas eftersom barnen skulle ha kunnat följa med dit. Victoria var nog redan engagerad i Kvinnoklubben? Senare var hon det säkert.

¹⁰² *Wasabladet* söndagen den 27 mars 1910.

¹⁰³ Yrjö Hirn (1870-1952) konst- och litteraturvetare. Fil dr 1896. Docent 1898-1910. Prof i estetisk och litteraturhistoria 1910-1937 vid Helsingfors universitet. Mkt produktiv.

¹⁰⁴ *Wasabladet* söndagen den 27 mars 1910.

¹⁰⁵ *Wasabladet* torsdagen den 31 mars 1910.

¹⁰⁶ *Wasabladet* tisdagen den 5 april 1910

¹⁰⁷ *Wasabladet* torsdagen den 7 april 1910

"Och medlen för den passiva kampen för frihet och rätt, huru tänker man sig den? Ingalunda i öppen revolt, strejker eller dylikt. De, hvilka ständigt predika om uppror i Finland med vapen i hand, ha inga utsikter att drifva folket till våldsamt motstånd, som kunde föranleda användandet af trupper. Det är helt och hållet ett tyst, segt, oåtkomligt motstånd på laglig grund man tänker sig. Det är på detta, man anser att våldet måste förr eller senare stänga hornen av sig. Det fordras mod och uthållighet i en sådan kamp. Men man anser den icke omöjlig. I all synnerhet litar sig lantbefolkningen härtill. Se där orsakerna till det påfallande lugnet."

7 april 1910, notis om att Operasångerskan Gerda Lind ska uppträda vid "populära konserten om lördag". Hon har nyligen uppträtt i La Bohême i Trier och där fått fin kritik som citeras. Hon har också uppträtt i Verdis Masken. För nästa år är hon engagerad vid operan i Trier "som första koleratursopran och soubrette."¹⁰⁸

+++

9 april 1910 Svenska Inhemiska Teatern kommer. Förra året spelades Maughams "spirituella komedi Mrs Det" Nu ska den spela hans nya pjäs Lady Frederick. Hon är "en förtjusande världsdam med skönhet och skulder."¹⁰⁹ Recension¹¹⁰

+++

Återkommande är också Akademiska föredrag, tisdagen den 19 och onsdagen 20 april ska professor Hjalmar Chrohn tala i Stadshusets festsal. Han ska behandla "de historiska förutsättningarna om kvinnan och hennes ställning, vilken kvinnorörelsen strävar att reformera." Med början hos de gamla grekerna. Sen går han till dagens frågor. Och eftersom det intresserar många så "torde efterfrågan på biljetter bliva livlig." Man kan köpa seriebiljett till båda föredragen i Montins bokhandel för 3 mark för numrerad plats och 2,50 onumrerad. Ett föredrag kostar 2 mk alt 1,50 i salongen och 1 mark på läktaren. Kan också köpas vid ingången.

Tydligen har man ofta på lördagar något som kallas "Populära konserten".¹¹¹

+++

16 april 1910.¹¹² Wasa Arbetarinstitut ska ha avslutning den 18 april i Svenska Arbetarföreningens lokal Bergg. 11. Åhörare och elever samt lärare och föredragshållare kommer att bjudas på musik av en stråkorkester. Populär konsert blir det idag, lördag. Söndag, konsert i Stadshusets festsal kl 8 em av svenska damsångkvartetten Philharmonie, under ledning av sångaren C Jacobsen. Kvartetten har gjort en turné genom Norrland. Man tror på "talrik publik". Svenska Inhemiska Teatern spelade i går Alexander den store, ett lustspel i fyra akter av Gustaf Esmann. Fullsatt salong. "Publiken gjorde heller ingen hemlighet af att den hade roligt ... Skrattsalvorna ljödo gång på gång för

¹⁰⁸ Wasabladet torsdagen den 7 april 1910

¹⁰⁹ Wasabladet lördagen den 9 april 1910

¹¹⁰ Wasabladet tisdagen den 12 april 1910

¹¹¹ Wasabladet tisdagen den 12 april 1910. Vad som spelades kan man läsa. Konserterna hålls i Stadshuset.

¹¹² Wasabladet lördagen den 16 april 1910

öppen ridå." kort rec.¹¹³ Och en presentation av prof Hjalmar Crohns /han som ska föreläsa om kvinnorörelsen/ född 1862, magister vid Alexanders-universitetet i Hfors 1894 samt samma år doktor. Docent i historia år 1895. Han har studerat i arkiv i Sthlm, Leipzig och Paris. De senaste fem åren i Berlin, München, Florens, Rom m fl städer.¹¹⁴ /Allt detta för att visa på stadens livliga kulturella liv. Dessutom ofta musiksoaréer på restauranger mm//

+++

19 april 1910¹¹⁵ Annons. Crohns första föredrag heter "Två forntida tänkare om kvinnan" /och det var Platon och Aristoteles./ Annonerat som "Akademiskt föredrag". Svenska Inhemiska Teatern ska ge *Mästerkatten* i stövlarna, den 20 april, komedi av Palle Rosenkrantz.¹¹⁶ Recensioner av *Sodoms undergång* av Sudermann¹¹⁷, en femaktare och av *Gamla Heidelberg*¹¹⁸ denna dag.

+++

21 april 1910,¹¹⁹ en insändare av Augusta Krook om ngn tvist i Föreningen för Bettlande Barn. Kan inte läsa, oklart filmat. Men Augusta Krook finns i Vasa. 21 april 1910 också referat av det andra föredraget av professor Hjalmar Crohns men inte ens detta går att dechifrera. Jo lite "Med okuvlig logik framställde författaren den naturliga konsekvensen af askesen: hatet till kvinnan, fresterskan som leder mannen till syndafall. Följden härav blir neutralisering av känslolivet, ett nedsättande av äktenskapet och familjelivet. /det verkar som om detta ansågs komma från Orienten /DETTA VORE INTRESSANT ATT KUNNA LÄSA MEN DET GÅR INTE I DENNA FILMINING//

Den femte och sista musikaftonen för säsongen ges idag.¹²⁰

+++

26 april 1910¹²¹ "Biografteatrarna. På initiativ af folkskollärareföreningen sammanträdde härstädes torsdagen den 14 d:s representanter för lärarkollegierna vid lyceer, fruntimmersskolor, samskolan, förberedande skolorna och folkskolorna i staden för att diskutera hvilka åtgärder som kunde vidtagas att från biografteatrarnas program få bort sådana nummer som mordhistorier, inbrottsstöld, djurplågeriescener o d, hvilka på ungdomen inverka förråande och demoraliserande."

¹¹³ *Wasabladet* lördagen den 16 april 1910 Wikipedia: Gustav Esmann 1860-1904 dansk journalist, författare, manusförfattare m m. Alexander den store från 1900 blev en framgång. Spelades mycket. Esmann sköts ihjäl 1904 av en älskarinna som sedan sköt sig själv.

¹¹⁴ *Wasabladet* lördagen den 16 april 1910. Wikipedia: Hjalmar J Crohns 1862-1946 finländsk historiker, fil dr & docent år 1894. Sedermera professor.

¹¹⁵ *Wasabladet* tisdagen den 19 april 1910

¹¹⁶ *Wasabladet* tisdagen den 19 april 1910. Palle Rosenkrantz 1867 Hfors-1941. Författare och jurist, verksam i Danmark.

¹¹⁷ Herrmann Sudermann 1857-1928, tysk författare och dramatiker. Mkt känd under decennierna kring sekelskiftet 1900 och spelad i hela Europa. *Sodoms undergång* är en tragedi om artistliv i Berlin från 1891. Han bodde själv med sin familj i Berlin från 1895.

¹¹⁸ *Gamla Heidelberg* är en komedi i fem akter av tyske Wilhelm Meyer-Förster med uruppförande 1901. Det gjorde stor succé. Både Anders de Wahl och Gösta Ekman spelade huvudrollen (en prins som blir förälskad i en gästgivare-servitris). Den blev film 1927, ljudfilm 1954 och inspirerade till ett flertal operetter.

¹¹⁹ *Wasabladet* torsdagen den 21 april 1910. Rubriken är "Akademiska föredrag".

¹²⁰ *Wasabladet* torsdagen den 21 april 1910 men det är inte detsamma som Populär konsert.

¹²¹ *Wasabladet* tisdagen den 26 april 1910

Man beslöt att sammankalla ett öppet möte. "Biografteatrarna ha hastigt vuxit upp och lika hastigt gått in i det allmänna medvetandet som ett slags nödvändighetsartiklar. Deras popularitet demonstreras bäst av de väldiga skaror som strömma till föreställningarna." Nu också en motrörelse mot deras "demoralisering". Lång artikel. Det blir ett öppet möte om biograffrågan den 29 april i finska fruntimmersskolans lokal.

26 april 1910. Svenska Inhemska Teatern ger sin sista föreställning för säsongen i morgon. Det är en premiär. Pjäsen heter Skyltdockan av de Carel, en raffinerad fransk komedi i tre akter.¹²²

26 april 1910. Det finska lotsverket ska förryskas.¹²³ Finska lotsar förlorar sina jobb.

+++

I början av maj svarade lantdagen på förslaget om förändringar som förryskade Finland. /Det tar jag från ngn annan bok, tätt beskrivet i Wbl, ledare m m.//

+++

31 maj 1910. Sommarteater i Sandviken. Tycks vara återkommande. En pjäs som visades som hade slagit stort i Hfors var *Damernas gunstling* av de Flers och Caillavet¹²⁴, med herr Josef Fischer¹²⁵ i huvudrollen.¹²⁶ Walborg Åkerman spelade också. En B W Heikel (föreståndare för Stjärnsunds trädgårdsinstitut) har gett ut boken *Frukt- och bäroddling. Anvisningar och råd*. Boken sägs vara översatt, antagligen från finskan.¹²⁷

+++

Hela sommaren återkommer frågan eller info om Finska lotsverkets förryskning. Liksom den större sk "finska frågan", med uppgifter om hur röster i utlandet reagerat m m. d v s säga/skriva i Rikslagstiftningsfrågan.¹²⁸

+++

30 juni 1910.¹²⁹ Ledare "Den nya kursen" och början: "Maktägande af den själf tillräckliga enväldstypen, de som representerar ett statsskick och ett förvaltningssystem, där godtycket blivit upphöjt till högsta lag, äro själfvallet icke benägna för sådana yttringar av samhällslivet, som stå utom deras kontroll, framför allt medborgarnas rätt att fritt uttrycka sina tankar och åsikter öfver det som händer och sker i världen, allmänt och enskilt, hemma och utom det egna landets gränser."¹³⁰

+++

¹²² *Wasabladet* tisdagen den 26 april 1910

¹²³ *Wasabladet* tisdagen den 26 april 1910; *Wasabladet* lördagen den 30 april 1910

¹²⁴ Robert de Flers (1872-1927) fransk dramatiker, skrev tillsammans med journalisten Gaston Arman de Caillavet (1869-1915) några samhällskritiska lustspel, bl a Gröna fracken. De Flers skrev också dels parodiska buffaoperor, dels komedier. Efter 1918 skrev han också filmmanus.

¹²⁵ Svensk skådespelare Josef Fischer (1874-1926); spelade i filmer också fram till sin död.

¹²⁶ *Wasabladet* tisdagen den 31 maj 1910

¹²⁷ *Wasabladet* tisdagen den 31 maj 1910

¹²⁸ Text *Wasabladet* torsdagen den 16 juni 1910

¹²⁹ *Wasabladet* torsdagen den 30 juni 1910

¹³⁰ *Wasabladet* torsdagen den 30 juni 1910

7 juli 1910¹³¹ Ledare med rubriken "Slaget har fallit", och början: "Såsom redan är känt, har det af duman och riksrådet i dumans redigering antagna rikslagstiftningsförslaget numera erhållit monarkens sanktion. ... Vi mena, att rätten styr över makten och trygga oss vid denna avvisande ståndpunkt." Det ha gått med "iltågsfart" trots att "förslagets principiella rättsvidrighet, praktiska onödighet, kulturförstörande tendens och kaotiska avfattning" blivit tydligt belyst.

+++

23 juli 1910¹³² "Rikslagstiftningens verkningar." Rysk reglering av finska tullar vilket blir till finsk nackdel. Dessutom kommer de finska tullarna mot utlandet att höjas till samma nivå som de ryska så att Finland inte kan exportera eller importera som förut. Ryssland har höga tullar mot omvärlden. Finland ska införlivas inom dem.

+++

28 juli 1910¹³³. Ledaren fruktar att Ryssland vill försöka utvidga sitt inflytande, sin makt, /hur?/ till inte bara Östersjön utan också till en isfri hamn vid Atlanten.

+++

4 augusti 1910.¹³⁴ Ledare "Systemets redskap". "För att få russifieringen i gång är det ju icke nog att tillskapa allehanda s k rikslagar och andra akter; man behöver äfven personer, som äro villiga att tillämpa dess akter och ställa sig i russifieringens tjänst. Sådana personer funnos till hands under de förra ofärdsåren och efter hand börja de nu ånyo dyka upp ur det mörker, dit de flesta försvunno efter ofärdsperiodens slut ... De äro färdiga att vidtaga med fortsättningen af sin förra verksamhet och få sina belöningar." ... "Allt flere poster stå nu obesatta, medan man söker efter de lämpliga personerna – med den okänsliga huden."

+++

13 augusti 1910¹³⁵ Rubrik "Emigrationen". "I utlandet förmodar man att det ryska trycket skall föranleda en stark tillväxt i emigrationen. ... den förra ofärdsperioden dref, som bekant emigrantantalet uppåt med svindlande fart." Canada tycks vara särskilt bra för finnar, de behövs för att odla upp landet. Och det liknar på många sätt Finland till klimat m m. Men del II av ledaren heter "Nya Zeeland. Arbetarens paradiset." det prisas för sitt klimat men det har dålig ekonomi.

+++

OBS att i *Wasabladet* vid den här tiden skrivs artiklar omväxlande med modern typografi och tysk frakturstil. Var det för dyrt att byta ut alla typerna på en gång?

+++

¹³¹ *Wasabladet* torsdagen den 7 juli 1910

¹³² *Wasabladet* lördagen den 23 juli 1910

¹³³ *Wasabladet* torsdagen den 28 juli 1910

¹³⁴ *Wasabladet* torsdagen den 4 augusti 1910

¹³⁵ *Wasabladet* lördagen den 13 augusti 1910

/Gunnar Heikel hade kvar kontakter i USA inom den medicin-kemiska branschen, som han använde sig av redan – mer senare//

Wasa 15 Aug. 1910¹³⁶

Kära Föräldrar och Syskon som läser det!

Armas tycks ha klottrat på det här, kanske är det Inga, men då det är ända arket här finns, så begagnar jag det likaväl. Ursäkta! Huru mår Ni alla där hemma? Far och Mor kan inte tro huru ofta vi tänka och tala om med saknad att nu kunde Ni varit här och haft det så skönt. Vet Far att det är då säkert, att lika lätt som Far kommer till Malmö och hem igen, skulle Far komma ända upp till Wasa. Ni öfverdrifver så rysligt resans besvärligheter. Först till Malmö, lägga sig i 2dra klass sofakupé, sofva som en stock bägge två till morgonen. Svärfar har fått recept av Einar¹³⁷ på veronaltabletter. Vill Far så skrifver jag till honom och får ett till Far?

Begagnar Far något medel? Hur är sömnen? – Svara härpå. Nog kunde G-r gärna skr. till Amerika efter fler. – Alltså Far tar en veronal på kvällen på tåget. Mottages på morgonen af morbror Nils¹³⁸ och omhuldas på bästa sätt. Går ombord på Karl v. Linné som går direkt till Wasa och är en utomordentligt fin båt. Mottages med droska och barn på Wasa kaj, mindre besvärligheter än den enklaste resa till Malmö. Nu kan ni inte undskylla med resan. Så det är bestämt att nästa Maj eller början av Juni de längsta skönaste dagarna, skall Ni komma hit. För att Ni inte skall känna samvete öfver att resa på 1 klass skickar jag prisskilnaden. Ack, ack så det skall bli roligt att få visa Er min värld, mitt hem. Hvarje gång t.o.m. då jag kokar nånting godt så tänker jag på hvad mor och far skulle säga. Ni vet ju inte om jag kan sköta en husmorstjänst. Mor skulle få fiskalisera i alla mina lådor, så hon finge se att allting är i ordning och snyggt. Tänk hva hon skulle njuta! Far skulle få ligga och dra sig dagen lång i G-rs bekväma chaslong. Gå och få hvad bad som helst ... hit, prata med prosten, titta på barnen. Ja, ja, säg nu inte en gång till, "som jag antagligen aldrig får se", det är afgjort. Tala nu om det. –

Kanske Helmer¹³⁹ kommer hit i år. Så ledsamt att hans förlofning gick till brytning. Och för en sådan obetydlighet. Hon måste ju vara känslig i en sådan sak som sprit, då de ha för ögonen det sorgliga exemplet på Jan /?/. Vore jag Helmer skulle jag utan betänkande sagt: "För att du må veta att det ingenting betyder för mig, att jag sätter din orubbade tro och kärlek högre än den lilla njutningen så lofvar jag dig att aldrig mera smaka en droppe, eller tills du löser mig därifrån." Och så bryter han, trots hennes böner och löften att göra godt igen. Det är grunda känslor, och därför var det väl bättre att det blef slut. Klok och förståndig flicka var hon, det framgick otvetydigt af hennes bref. Få se om

¹³⁶ Originalet till detta brev år 2010 hos Ulla Lundberg, född Gullstrand, dotter till Victorias "bror Einar". Ulla Lundberg bodde 2010 i Solbyn, Sandbyvägen 220, Dalby utanför Lund och har behållit originalen.

¹³⁷ Detta är Gunnars bror Einar, som var läkare.

¹³⁸ Nils Jacobsson, ursprungligen från Trää.

¹³⁹ Victorias bror.

det ej följer bitter ånger och oroligt samvete nu för Helmer. Måtte han nu ej ännu en gång närma sig Amanda¹⁴⁰! Hvad tänker Mor och Far om saken? –

Här börjar bli så kallt och ruskigt nu. Barnen måste ha kappor, skor och strumpor på och själv går jag emellanåt som en ruggad fågel härinne. Kalla fötter påminna redan. Ja, vintern är lång här. Gunnar har ganska mycket att göra, mest med kemiskt ty rågen har varit dålig i år. Han annonserade som ni ser om ett preparat för rening av vatten. Men det kommer ej att gå mycket, är så billigt, och lite besvärligt att tillreda. Det skulle vara bra om man funne på något preparat som skulle ha strykande åtgång och vinstgifvande. Hektor i Malmö har varit framsynt i den vägen. Är väl millionär på alla sina preparat. "Svärmor" varken ser eller hör jag. Aina¹⁴¹ är gud ske lof rest. Är ungefär lika otreflig. Lydia är i Norge med Helmi¹⁴². Rolf som Lippa¹⁴³ känner är hemma från sina sjömansfärder till England. Äter ibland här, mest hos prostens. Har hälsat på Lagerströms på Bergö. Hör du, Lippa¹⁴⁴, nånsin från honom? Armas är klippt. Hans hår gick af förfärligt. Lockarna raknade. Ser nu ut som en riktig pojke ej så rar som förr. Men Inga är förtjusande. Har nu blott en jungfru igen, som bakar hvetebröd idag. Måne inte Lippa skulle få bo billigt hos morbror Nils om hon skulle bli teckningslärarinna? Kommer hon inte in på telegrafan? Är Ragnar just nu i åldern med magistern. Hoppas snart få höra godt resultat från honom. Vi kunna ej bada numera. Gå ingenstans men äro mycket nöjda ändå. Fortfarande lika nöjd och förtjust i min man. Han är en krona bland män. Är det möjligt att Malin Lunds röda kinder kan vara smink? Hvar kommer lärar. Hanna att bo. Hälsa henne och gamla Hanna hjärtligt. Nu vet jag intet mera nytt. Lippa vill du ha ett mönster af ett slags lif att ha strumpeband i, som håller magen in. Det är utmärkt. Fått det af Vivi¹⁴⁵. Så här /en teckning/. Jag skickar det, om du behöfver. Har du några snygga broderimönster? Får jag de engelska böckerna? Adjö nu allihop, kära hjärtats hälsningar från er dotter Victoria och hennes /.../

+++

6 aug 1910¹⁴⁶ bland andra annonser om båtar, dvs ångfartyg, finns: " Till Stockholm via Kristinestad /+oläsligt/ Ruoma el Ruovasi /ev?/ avgår ångf. Carl von Linné hvarje onsdag f m kl 11. Obs! Lasthandlingarna böra ovillkorligen vara inlämnade å ångbåtskontoret senast onsdag f m kl ½ 10.

Från Stockholm avgår ångaren hvarje lördag afton kl 6."

+++

¹⁴⁰ Amanda Jacobsson i Träa, kusin till Victoria och en mycket nära vän.

¹⁴¹ Aina – är det också en syster till Anna ???

¹⁴² Lydia Arneberg med dotter Helmi, moster och kusin till Gunnar, gift med en norрман. Ska de träffa mannen/fadern eller annan släkt?

¹⁴³ Filippa har tydligen hälsat på i Vasa en gång. Det antyds också i brev längre fram. Vem denne Rolf är, förblir oklart.

¹⁴⁴ Filippa, Victorias lillasyster, är tydligen i val av yrke och har avslutat skolan. Att brevet till föräldrarna lästes högt är tydligt.

¹⁴⁵ Vivi Heikel, Gunnars lillasyster.

¹⁴⁶ *Wasabladet* lördagen den 6 augusti 1910

20 aug 1910¹⁴⁷ en liten notis med rubrik "Sjuksköterskornas drottning" om att Florence Nightingale avled den 14 augusti. Hon var född den 12 maj 1820. /alltså blev hon 90 år/

Art samma dag "Mannen som var en kvinna" om en Old Harry med dotter som visat sig ha varit en kvinna när hen dog. Hade levt på att ge språklektioner. Dottern hade alltid fått veta att hennes mor dog när hon föddes. Hen kom tydligen från Frankrike. Det hade stått i alla engelska tidningar om fallet. Men artikeln anger inte något datum så när detta hände är oklart.¹⁴⁸

+++

1 sept 1910¹⁴⁹ finns det annonser för tre boklådor nämligen Schaumans bokhandel /utan adress/, K. Montins Bokhandel, Huset Central och A Gumerus Bokhandel, Wasaesplanaden 14. Kurser i franska och tyska, i sång, en Närpes lantmanna o husmodersskola, Svenska Teaterns Elevskola. Två "folk-barnträdgårdar" annonserar om "inskrifning", Biograf-Teatern i Wasa Banks hus annonserar, liksom Apollo teatern.

+++

3 sept 1910¹⁵⁰ Fyra olika konserter annonseras. Det är tydligt att säsongen har börjat.

+++

13 sept 1910¹⁵¹ rubrik på ledaren "Förbudsfrågans läge"; det handlar om spritförbud, men ledaren tror inte på att det blir något.

+++

24 sept 1910¹⁵² Wasa arbetareinstituts program år 1910-1911 presenterades och Gunnar Heikel var inte med. Berggt. 11.

+++

6 okt 1910¹⁵³ Ledaren: "Det inhemska arbetet" med början "den som besökte Marthautställningen härstädes för halvannan vecka sedan kunde icke undgå att förundra sig över den slöjdskicklighet, den smak och den mängd av föremål, som den kvinnliga hemslojden ännu förfogar över i våra bygder." Men hur ska dessa kunna försäljas tycks vara ett tema.

+++

11 okt 1910¹⁵⁴ Nu heter en biograf Apollo Teatern och adressen är Hofrättsplanaden 5 och det verkar vara densamma som en som låg där tidigare. Alltså. Var det Världen Rundt? Ja!

+++

13 okt 1910. Annons för Biograf-Teatern i Wasa Banks Hus. Båda finns kvar.

¹⁴⁷ *Wasabladet* lördagen den 20 augusti 1910

¹⁴⁸ *Wasabladet* lördagen den 20 augusti 1910

¹⁴⁹ *Wasabladet* torsdagen den 1 september 1910

¹⁵⁰ *Wasabladet* lördagen den 3 september 1910

¹⁵¹ *Wasabladet* tisdagen den 13 sept 1910

¹⁵² *Wasabladet* lördagen den 24 september 1910

¹⁵³ *Wasabladet* torsdagen den 6 okt 1910

¹⁵⁴ *Wasabladet* tisdagen den 11 okt 1910

Annan annons: "Tekniska klubben sammanträder lördagen den 15 d:s kl ½ 8 e m i stadshuset. Programmet upptar bl a föredrag: projekt till ett blivande slakthus i Wasa (Arkitekt Lagerros)"

+++

15 okt 1910¹⁵⁵ Rubrik: "Jättejärnvägsstrejken i Frankrike". Började i norr och nu utbreder den sig till hela järnvägsnätet. Och kanske metron i Paris. Hur få fram livsförnödenheter? 27 000 strejkar och det blir omöjligt att ställa dem alla inför rätta. Flera tåg går dock varje dag.

+++

20 okt 1910¹⁵⁶ Rubrik: "Den misslyckade storstrejken" om att nu är nästan all tågtrafik igång igen i Frankrike. Det har förekommit talrika sabotage. Många har arresterats. Den planerad massdemonstration förbjöds av regeringen. Och i en underartikel mer rubriken: "En anarkistisk sammansvärjning" som haft för avsikt att bedriva sabotage på järnvägsspår har avslöjats.

+++

25 okt 1910¹⁵⁷ Ledare m rubrik "Sakläget" börjar: "Alltjämt fortgå i den ryska finnofobpressen anfallen mot detta envisa och tredskande finska folk, som vågar hålla på sin rätt gentemot godtycke och våld. I sanning måste en slik företeelse vara något ofattbart för ett samhälle, där trots de sista tidernas konstitutionalism ännu samma styrelsetraditioner alltifrån mongolherraväldets tider stå i full blomstring och nagajken, deras exakta symbol, ännu åberopas som det enda värdiga och effektiva förvaltningsredskapet." m m

+++

27 okt 1910. Det ska bli val igen – den 2 och 3 januari 1911!

+++

1 nov 1910¹⁵⁸ Annons: "Wasa Kvinnoklubb Samkväm onsdag kväll kl ½ 8 . Föredrag m m" /det var hela annonsen//

+++

5 nov 1910¹⁵⁹ Ledaren: "Den svenska dagen" börjar: "Jämsides med den politiska frigörelsen efter ofärdsåren eller kort därefter uppstod hos det svenska folkelementet i vårt land en samlingsrörelse som snart fann behov att giva känslan av detta folkelements samhörighet uttryck i anordnandet av en särskild svenska festdag." Och sedan dess har den firats. Och så om att den måtte fortsätta. Och på annat ställe: "Svenska dagen firas härstädes i morgon söndag med tvenne fester i stadshusets festsal, den ena kl 5, den andra kl 8 e m. Båda festerna ha samma program, vilket upptar följande nummer: musik, tal, körsång, föredrag, deklamation, Vårt land. Tillträdet är fritt för medlemmar, tillhörande Svenska folkpartiet samt i övrigt för envar vän av den svenska kulturen i landet." etc

+++

¹⁵⁵ Wasabladet lördagen den 15 okt 1910

¹⁵⁶ Wasabladet torsdagen den 20 okt 1910

¹⁵⁷ Wasabladet tisdagen den 25 okt 1910

¹⁵⁸ Wasabladet tisdagen den 1 nov 1910

¹⁵⁹ Wasabladet lördagen den 5 nov 1910

6 nov/5 nov 1910¹⁶⁰ Svenska Dagen /Gustav II Adolf-dagen// ska firas i morgon söndag med två fester som har samma program. Tillträdet är fritt men biljetter måste hämtas ut i förväg ändå eftersom det är begränsat med plats.

+++

8 nov 1910¹⁶¹ Ledare "Det passiva motståndet och tjänstemännen". "... stora offer måste bringas under detta försvar, de enskilda tvingas genomgå tunga lidanden och det allmänna drabbas naturligtvis, äfven det, under striden" ... "Vägran från tjänstemännens likasom öfriga medborgares sida att efterkomma påbud, af hvad slag de vara må, så snart de strida mot landets lag, på denna enkla grund hvilat vårt passiva motstånd." Och tjänstemannen ska inte frivilligt avgå utan vara kvar tills han "med maktspråk avlägsnas från den". Om han för att rädda sin pension drar sig tillbaka frivilligt, då försvagar han motståndet. Skribenten gillar inte att vissa guvernörer avgått frivilligt när de kommit i konflikt med generalguvernören.

+++

12 nov 1910 Ledare om "Det ryska fälttåget mot tullverket".

+++

24 nov 1910¹⁶² Annons : "Tekniska klubben sammanträder fredagen den 25 d:s kl ½ 8 i stadshuset. Programmet upptar: 1) föredrag om råsockerfabrikation (doktor Striegler), 2) beslutas huruvida fortsatt anslag skall beviljas för undersökning af Gerby träsk." /hela annonsen//

+++

26 nov 1910. Annons: Wasa Kvinnoklubb. Årsmöte i kväll precis kl 7. Föredrag av Sigrid Heinricius: Marie v. Ebner-Eschenbachs aforismer¹⁶³. Årsberättelse, val m m" /hela annonsen//

+++

1 december 1910.¹⁶⁴ Rubrik på artikel "De bobrikoffska tidernas återkomst" Många annonser om bazarer inför julen!

Inhemska svenska teatern spelar under en vecka som slutar den 15 dec. Bl a Bernhard Shaws, Man kan aldrig veta.¹⁶⁵

Det blir kommunala val den 15 dec.¹⁶⁶

+++

13 dec 1910¹⁶⁷ Annons: "Wasa Kvinnoklubb. 'Oppsito' onsdagen den 14 december kl 8 e m Stor surpris!"

¹⁶⁰ Wasabladet lördagen den 5 november 1910

¹⁶¹ Wasabladet tisdagen den 8 november 1910

¹⁶² Wasabladet torsdagen den 24 nov 1910

¹⁶³ Marie von Ebner-Eschenbach (1830-1916) var en österrikisk känd och erkänd författare, som skrivit många romaner, som i det tyska språkområdet kom ut i många upplagor. Hon skrev idealiserande, ofta med humor och i lätt satirisk ton. 1901 publicerades 5te upplagan av hennes berömda *Aphorismen* på tyska. Exempel på några: Vi tror varken på reumatism eller äkta kärlek förrän vi har drabbats. Eller: Så snart ett mode blivit allmänt, är det omodernt. Nätet den 8 dec 2014.

¹⁶⁴ Wasabladet torsdagen den 1 december 1910

¹⁶⁵ George Bernard Shaw (1856-1950) skrev som socialist talen till många inom Fabian Society. Debuterade som dramatiker först 1897 och skrev då många komiska dramer. Efter första världskriget skrev han mer seriösa pjäser. Han fick nobelpriset i litteratur år 1925 Och var vegetarian.

¹⁶⁶ Wasabladet tisdagen den 13 dec 1910

+++

20 dec 1910¹⁶⁸ stor artikel med rubriken "Typografkonflikten"

+++

22 dec 1910 Annon: "Onsdagen den 28 dec (Menlösa barns dag) föranstaltar Wasa Kvinnoklubb Barn- o. Ungdomsfest i Stadshusets festsal."

+++

24 dec 1910¹⁶⁹ Artikel: " Den förestående typografstrejken". Om ingen överenskommelse görs börjar den på det nya året. Tidningarna kommer att drabbas mest. *Wasabladet* ska fortsätta att komma ut men blir något mindre.

+++

28 dec 1910¹⁷⁰ annons: "Tekniska klubben sammanträder till årsmöte torsdagen den 29 d:s kl ½ 8 e m å stadshuset. Programmet upptager föredrag om tygtryckning (ing. Perttila), uppläsning av årsberättelse, val av revisorer och bestyrelse."

¹⁶⁷ *Wasabladet* tisdagen den 13 dec 1910

¹⁶⁸ *Wasabladet* tisdagen den 20 dec 1910

¹⁶⁹ *Wasabladet* lördagen den 24 dec 1910

¹⁷⁰ *Wasabladet* onsdagen den 28 dec 1910 (tidningen brukar inte komma ut på onsdagar)

1911

Detta år fyller Vasa stad 300 år – anlades under den svenska tiden.

/Vasa stadsbibliotek var från 1911 inrymt i Stadshuset, på ett ganska litet utrymme, snart med separat ingång¹⁷¹/

+++

Victoria Heikel var detta år ordförande för Kvinnoklubben; vice ordförande var hovrättsrådinnan Alma Skog.

+++

Wasabladets mikrofilmning år 1911 är katastrofalt dålig. /Helsingfors UB Interurbana lån, Fack 312, 00171 Helsingfors 17, Finland /

+++

5 jan 1911¹⁷² "Ur dagboken" "Det är bistra tider vi lefva i. En gråkall, de senaste dagarna till och med smällkall vinter har lägrats sig öfver våra nordliga bygder. Kvicksilverpelaren har stundom sjunkit ned under -20 grader. Skogarna stå hvita, snötyngda och hemlighetsfulla, om kvällarna dunkelt belysta af den hvassborrande nymånens skifva. Solen har öfvergifvit oss: häromdagen var hon dock synlig några hastigt svinnande ögonblick och påminde oss om att hon ännu finns och är sig lik." "Morian" fortsätter om naturen och övergår sen till "Det var ett annat mörker, en bistrare köld än vinterluftens, som kom honom att känna en frossbrytning ända inne i själen: det var folkets olycka, landets nöd, det fasansfulla fördärfvet, som gisslar och plågar värre än till blods" om en man på väg att rösta.

... "Med bistra miner vandra sysslolösa män och kvinnor kring gatorna. Arbetslösheten är ju vanlig vintertid, säger du. Ja väl, men dessa hafva frivilligt gjort sig arbetslösa. De är strejkande, som af ett envist framhårdande i för långt gångna fordringar satt allt på ett kort och oförväget kastat sig in i ett dumdrigt hasardspel. De gå omkring och betrakta i smyg arbetslokalernas upplysta fönster och inse till sin förvåning, att det reder sig äfven dem förutan. Tidningarna utkomma som vanligt. Men de strejkande framhärda i sin frivilliga arbetslöshet. Vänta de törhända på tecken och under, så vänta de förgäfves. Morian." /det var typografstrejk, som börjat 1 januari efter varsel tidigare. //

Och det står på annat ställe att tidningarna har lyckats trots typografstrejken komma ut "i vanlig ordning".

+++

8 jan 1911¹⁷³ Ledare "Ett sanningens ord om Amerika" vilket är Bref till Wasabladet från New York 28.12.1910. det vill ge "ett varningens ord till de landsmän som ämna sig hitöver". Det var kanske (?) bra för 20-30 år sedan men hur är det idag. Anti-emigrationsrörelsen har berättat en del som inte citeras här men fortsättning ska följa ...

¹⁷¹ Lehtikanto 1964: 66ff

¹⁷² Wasabladet torsdagen den 5 januari 1911

¹⁷³ Wasabladet söndagen den 8 januari 1911

8 jan 1911. Det har varit val och till lantdagen röstade i Vasa 4980 personer: 2 904 på svenska folkpartiet; 1144 på socialdemokraterna; 612 på gammalfinnar; 294 på ungfinnar och 12 på agrarer.

8 jan 1911¹⁷⁴ "Mörker öfver landet" om typografstrejken. ... "Den kamp som typograferna nu iscensatt mot tidningarna, är hufvudsakligen riktad mot sättmaskinerna. Dessa göra nämligen tre à fyra mäns arbete och gör sålunda intrång på typografernas arbetsmarknad." /En hånfull artikel som att arbete alltid kommer att rationaliseras. Jfr med handspinnarna för 150 år sedan.// "Enligt de socialistiska dogmerna skall det eviga lycksalighetstillståndet uppstå genom stor lön och litet arbete. ... Anhängare av denna religion kunna icke genom förnufts skäl öfvertygas om att lyckan hvilar på helt andra grundvalar. Intoleransen hos den socialdemokratiska religionen är äfven lika djupt rotad som den någonsin varit hos någon religionsform under mänsklighetens mörkaste tider."¹⁷⁵

+++

10 jan 1911¹⁷⁶ "Ett sanningens ord om Amerika". Medellönen för en oerfaren arbetare är 1,50 dollar per 12 timmars arbetsdag. Och det är högt räknat. Högt arbetstempo, mkt högre än hemma, ofta styck eller betingsarbete. Efter tio år kan en utlärd yrkesarbetare komma upp i 15 till 20 dollar i veckan. Lägsta levnadsstandard för en ensam arbetare beräknas till 6 à 7 dollar i veckan. Visst är det väl något bättre än i Finland men inte alls stora pengar ... Den som kommer idag får räkna med att förbli arbetare. Annat var det för 20 år sedan. Men lönerna har sänkts p g a stor invandring och levnadskostnaderna har höjts. Arbetslösheten är mer elakartad och kronisk än i Europa. Det finns ett överflöd av arbetare. Dessutom kommer det kriser ofta; just nu går en tredjedel av de som arbetade i järn- och stålindustrin förra året arbetslösa. Och i Amerika har "livet antagit sina krassaste former och utan pardon låter den i kampen underlägsne gå under. G. S." /undrar vem det var?

+++

1911 är frakturstilen borta. Den försvann i strejken så att säga.

+++

12 jan 1911¹⁷⁷ "Ur dagboken. Typografstrejken fortfar. Tidningarna fortfara äfvenledes att utkomma, visserligen i ett delvis något annat yttre skick än under fredstid, delvis med något talrikare tryckfel, hvilka dock dag för dag blifva färre allt eftersom de frivilliga krafterna bli mera vana vid arbetet." Några strejkande ryktas ha "gjort sig skyldiga till särskilda våldsgärningar." Såna har skett i Tammerfors och Viborg.

"Vi ha upplefvat ett par klara dagar med högblå vinterluft och några timmars solsken med glitterguld och skimrande kristaller på vida snöfält. Skidföret är ypperligt ... Nere på skridskobanan i hamnen är det lif och rörelse, bittida och sent."

¹⁷⁴ *Wasabladet* söndagen den 8 januari 1911

¹⁷⁵ *Wasabladet* söndagen den 8 januari 1911

¹⁷⁶ *Wasabladet* tisdagen den 10 januari 1911

¹⁷⁷ *Wasabladet* torsdagen den 12 januari 1911

Valresultaten är nu klara och fler har röstat på landet än i städerna vilket är förvånande för de har ofta långt till sina vallokaler.¹⁷⁸

12 jan 1911. En under strejken arbetande sättarlärling, en A Mömmö, blev i Viborg knivhuggen av en strejkande typograf. Han vårdas på länssjukhuset. Några andra incident av liknande men lindrigare slag.¹⁷⁹

+++

14 jan 1911¹⁸⁰ Ledare "Strejreflexioner". En oerhört arrogant ledare mot "Frihet, jämlikhet och broderskap". Just ett fint broderskap, "i hvilket bröder och systrar påtvingas nöd och brist, men hindras att sträcka händerna efter den goda arbetsförtjänst som står att taga på hyllan." /de sägs tjäna 60 mark eller mera i veckan, står det tidigare i artikeln// Det ska visst bli en förlikning genom yrkesinspektören men ledaren säger att det knappast längre kan bli kollektivavtal och att fördelar som tidigare fanns inte längre kommer att accepteras.

14 jan 1911 Strejken slut i 11 av landets städer. Många "arbetsvilliga" vill fortsätta och det blir motsättningar när typografer vill ha tillbaka sina jobb.

14 jan 1911 Vera Hjelt finns i lista på dem, som återvalts till lantdagen för Svenska folkpartiet. Också G G Rosenqvist, förresten. Dagmar Neovius har inte återvalts.

+++

19 jan 1911¹⁸¹ Medlingen strandade. Man kan säga att allt rann ut i sanden. Vissa tryckerier tog inte tillbaka typografer. M m sånt.

+++

24 jan 1911¹⁸² Liten notis om att telegram skickats till "rektor för universitetet, professor I Heikel ... på hans 50 års dag" på latin skrivet av magister T Såltn från honom och andra i Vasa. Och ett tacktelegram hade sen kommit, även det på latin.

24 jan 1911 "Förföljelserna mot de lagtrogna". Nu har alla guvernörer utom en avskedats för att de varit lagtrogna, nu senast avskedas generalmajor G Gadolin, guvernör i Uleåborgs län, som varit det sen 1905 och varit mycket omtyckt.

+++

28 jan 1911¹⁸³ Ur dagboken av Morian. "Sedvanlig vintermarknad ha vi ju åter haft, en marknad som varit aflyst sedan årtionden tillbaka. Men folket fortfar i alla fall att komma in till staden såsom det af ålder har varit. Men marknaden har en annan prägel än fordom. Den är mera fredlig än förr. " Förr såldes sprit i kannor och knivslagsmål var vanliga. Nu säljs inte alls sprit under dagarna. "Och så har marknaden utvecklats sig till en hemslojdsmarknad." och det är bra.

+++

¹⁷⁸ *Wasabladet* torsdagen den 12 januari 1911 signerat Morian

¹⁷⁹ *Wasabladet* torsdagen den 12 januari 1911

¹⁸⁰ *Wasabladet* lördagen den 14 januari 1911

¹⁸¹ *Wasabladet* torsdagen den 19 januari 1911

¹⁸² *Wasabladet* tisdagen den 24 januari 1911

¹⁸³ *Wasabladet* lördagen den 28 januari 1911

31 jan 1911¹⁸⁴ Vasa firar 300 år! En kantat av Hjalmar Procopé¹⁸⁵ finns i sin helhet i tidningen. Samt flera andra historiska relevanta dikter såsom en om branden 1852. Musik har gjorts till dessa av Axel von Kothen¹⁸⁶. Ett lösblad med festprogrammet ska ha funnits i tidningen. Alla stora affärer stänger kl 15, det blir illuminationer av hus, särskilt Stadshuset. Mellan 17 och 19 blir det fyrverkerier å skridskobanan.

+++

2 febr 1911 ledaren "Trehundraårsdagen" där man kan läsa allt om den. Som började kl 8 på morgonen. Stort reportage om det hela.

+++

4 febr 1911¹⁸⁷ massor med annonser om firandet av Runebergsdagen den 5 februari. Det blir festsupé på Hôtel Ernst, musikalisk soaré i stadshuset, Arbetets Vänner har en Runebergsfest, Wasa Orkesterförening ger en Folk-konsert m m. Och dagens ledare är "Runebergsdagen", och enligt den är det inte längre skalden själv som hyllas genom denna dags firande utan "fosterlandet".

+++

16 febr 1911¹⁸⁸ "Från Skandinavien. Gustaf Frödings jordafärd." från Stockholm den 12 februari ett referat. Inte sedan Victor Rydbergs begravning hade så många varit "i rörelse". Kronprinsen och prins Eugen var där. Nathan Söderblom höll tal – procession till Centralstation där ett extratåg avgick till Uppsala 4.10 e m. och sedan om hur det gick till i Uppsala. Tidigare dagar hade Vasabladet också observerat hans bortgång med bl a en kort "självbiografi" av Fröding själv.

+++

21 febr 1911¹⁸⁹ Annons: "Wasa Kvinnoklubb. Möte i morgon onsdag kl 8 e m Fröding program." och annonsen under lyder "Brages litterära sektion sammanträder i dag kl 8 i kvinnoklubbens lokal."

+++

23 febr 1911. Om "Typografstrejken" i kort artikel. Tidningarna utkommer som vanligt. Och flera boktryckerier i Hfors har återfått typografer som slutat strejka. Det förekommer visst också en strejk bland typografer i London. Missnöje i Finland med strejkledning lär finnas.

+++

25 febr 1911¹⁹⁰ Det tredje midvintertinget hålls i Vasa 25-26 februari med många föreläsningar.

+++

2 mars 1911¹⁹¹ Ledaren "Typografstrejken nalkas sin avslutning"

¹⁸⁴ *Wasabladet* tisdagen den 31 januari 1911

¹⁸⁵ Hjalmar Procopé (1868-1927), journalist, poet och dramatiker. Hade gått i skola i Vasa. Som journalist på Tammerfors Nyheter hade han debuterat med en diktsamling år 1900. Han gav sedan ut många diktsamlingar. Han skrev också några folkklustspel efter 1910.

¹⁸⁶ Axel von Kothen (1871-1917) var tonsättare, sångare och musikpedagog.

¹⁸⁷ *Wasabladet* lördagen den 4 februari

¹⁸⁸ *Wasabladet* torsdagen den 16 febr 1911

¹⁸⁹ *Wasabladet* tisdagen den 21 febr 1911

¹⁹⁰ *Wasabladet* lördagen den 25 febr 1911

¹⁹¹ *Wasabladet* torsdagen den 2 mars 1911

2 mars 1911 Ur Dagboken igen " ... Men nu har den iscensatta okynnesstrejken gjort massor af arbetare arbetslösa och af dessa komma endast en del att åter erhålla arbete då strejken en gång avblåses, dels emedan den numera under strejktiden införda maskinkraften kommer att ersätta en mycket stor mängd typografers handsättningsarbete, dels emedan stilleståndet åstadkommit stagnation i boktryckeriaffärerna och arbetet i desamma därför icke efter strejken erfordra så stor arbetsstyrka som före densamma."

Generalguvernören för hela Finland heter numera F A Seyn.

+++

4 mars 1911¹⁹² Notis: "Prosten J. A. Heikel blev, då han i går fyllde 60 år, föremål för en varm hyllning. På morgonen infann sig andliga sångkören och K F U Ks damkör för att med sång hylla honom, varjämte den deputation av församlingsbor frambar uttryck av sin tacksamhet. Bl a anhölls om tillstånd att i kyrkans sakristia få upphänga en förstoring av hans fotografi. Därefter infann sig lutherska församlingen i Vasa kyrkoråd in corpore, anført av lektor E Almberg, som vältaligt och varmt tackade prosten H för långvarigt hängivet arbete i församlingen. Under dagens lopp fick prosten H därjämte mottaga en stor mängd blommor, telegram och brev av anhöriga och vänner."

+++

7 mars 1911¹⁹³ Annons: "Årsmöte för Barnkrubban i Brändö hålles onsdagen den 8 mars kl 12 p d i Kvinnoklubbens lokal" samt

"Tekniska klubben sammanträder onsd den 8 d:s kl halv 8 e m å stadshuset. Programmet upptager bl a automatiska vattenuppfodringsverk (Diskussion med anledning av en artikel)."

Samma dag meddelas att försöken att avsluta typografstrejken medelst förhandlingar definitivt har strandat.

Samma dag om tillsättningen av en stadsläkaretjänst i Kuopio som av generalguvernören tillsatts med en läkare som inte alls befolkningens majoritet hade röstat för. Här från ett opinionsmöte i frågan.

+++

Karl Ekholm är förste stadsläkare i Vasa.

+++

26 mars 1911¹⁹⁴ började sen Svenska Inhemska Teaterna sin vår-sejour i Vasa med att spela Himmel på jorden av J Horst.¹⁹⁵

+++

28 mars 1911¹⁹⁶ Ministerpresidenten Stolypin i Ryssland avgår.

+++

1 april 1911¹⁹⁷ Annons: "Tekniska klubben sammanträder i dag kl halv 8 e m å stadshuset. Programmet upptager: 1:o Föredrag:Indigoindustrins utveckling

¹⁹² *Wasabladet* lördagen den 4 mars 1911

¹⁹³ *Wasabladet* tisdagen den 7 mars 1911

¹⁹⁴ *Wasabladet* tisdagen den 26 mars 1911

¹⁹⁵ Hittar inget om denna dramatiker,

¹⁹⁶ *Wasabladet* torsdagen den 28 mars 1911

¹⁹⁷ *Wasabladet* lördagen den 1 april 1911

(ingeniör Perttilä) ; 2:o Beslut fattas om beviljande av anslag för bestridande av kostnaderna för en försöksfiltrationsanläggning vid Gerby träsk."

Samma dag en dikt av Fröding "En ungbjörk".

+++

4 april 1911, det har varit ytterligare medling men Typografförbundet vill inte gå med på arbetsgivarnas villkor och det flyter igen ut.

+++

8 april 1911¹⁹⁸ slut på strejken med ett så gott som totalt nederlag för typograferna, enligt Vbl. I tre månader med stora förluster på båda sidor. Inte alls säkert att typografer får igen sina jobb. Utfall i Vbl mot socialistagitatorer m m. Typograferna har blivit lurade. De var ju välbetalda. Mm

Samma dag en artikel "Brandkårshuset såsom teaterhus". Där har mycket bra teater spelats trots brister i lokalen som tillhör den frivilliga brandkåren. Borde inte kommunen nu ansvara för en om- och tillbyggnad? Detta är en bön om detta.

+++

11 april 1911¹⁹⁹ annons om att Brages litterära sektion igen håller till i kvinnoklubbens lokal.

Samma dag. Om "Svenska ungdomsdagen" som hölls i söndags. Från kl 11 f m. UW vill bara nämna några personer som var aktiva eftersom de förekommer på andra håll; protokollet skulle justeras av frk H Hoijar + en till. Senare "refererade frk H. Hoijar frågan om självuppföstran. ... påpekade vikten av viljekraftens stärkande och betonade särskilt betydelsen av goda, uppföstrande, tankeförädlande böckers läsning ... /om// nykterhetsfrågan, den sociala frågan och fredsfrågan. Den efterföljande diskussionen blev rätt livlig. Doktorinnan S Heinricius uttalade sin tillfredsställelse över att denna fråga upptagits ..." sen talade ngn om idrottens betydelse ... gymnastik ... som avslutning sjöngs Wasa Marsch. "På aftonen var en soaré anordnad i stadshusets festsal; programmet upptog orkestermusik, solosång av frk E Skrabb till pianoackompagnement av fru E Pontán, sång av Brages kör samt allmän dans." /anm UW Många kvinnor är aktiva i Vasas social evenemang//

Art "Polismästaren och teatern. Vi ha vid ett annat tillfälle (Wbl no 17 för den 9 febr.) med stöd av gällande grundlag påpekat otillbörligheten av polismästarens censurering av programmen för offentliga nöjestillställningar. Polismästarens senaste tilltag att förbjuda Svenska inh. teatern att uppföra 'Den okända' utan Pressöverstyrelsens godkännande ger oss anledning att upprepa att ett sådant förbud icke har stöd i lag." mm

+++

13 april 1911²⁰⁰ Ledare "Den avslutade strejkens följder". Den varade i tre månader. Visst ser allt nu bra ut men det finns en mörk sida. Och den är att arbetsgivarna inte tar tillbaka alla tidigare tryckare för de har ordnat saken annorlunda under strejktiden. Många har blivit arbetslösa på sikt. Ledaren skyller

¹⁹⁸ Wasabladet lördagen den 8 april 1911

¹⁹⁹ Wasabladet tisdagen den 11 april 1911

²⁰⁰ Wasabladet torsdagen den 13 april 1911

på strejkens ledare som förespeglar annat. Detta har vållat tvist om vad som lovats ... Vbl tar så klart arbetsgivarnas sida.

Samma dag. Vårdikt Hör du, det susar ... av Alfred Fahler. /Han verkar inspirerad av Fröding//

+++

20 april 1911²⁰¹ Ledaren: "Fälttåget mot polisen i Helsingfors" om hur den ryska regimen avvärjat polisen i Helsingfors. De hade förr vapen som nu beslagtogs. Samma dag. Rubrik: "Polismästarens trakasserier" och så tar man följande ur *Pohjanmaa* från "i förrgård: Polismästaren i Wasa, löjtnant Malmgren, har under den korta tid han innehaft sin tjänst, förvärvat en ryktbarhet, som ingen hederlige finsk man avundas honom. Om ingen annan av våra polismästare, icke ens tit. Pekonen, talar man så mycket som om honom." ... / han är mkt nitisk/ han anses vara en av "den nya kursens män". Han har varit löjtnant men utan att bli befördrad. Dock hade han gått igenom "finska kadettskolan". ... " Löjtnant Malmgren har själv yttrat att högre ämbetsmäns befallning för honom är lag. Han har sålunda öppet erkänt att han sätter godtycke högre än laglighet. Men hans outhärliga trakasserier visa även, att han icke behöver ha överordnandes befallning bakom sig förrän han begynner gå den nuvarande förryskningskursens ärenden." Hans upptagenhet med politik gör därtill att han försummar den polisiära ordningen i staden och många poliser klagar på detta. Han har censurerat teater. Eftersom det är guvernör Vidnäs som tillsatt honom borde även denne ta sitt ansvar för detta politiserande.

Samma dag. "Ur dagboken" om att våren inte är så tidig i år som förra året då sjöfarten kunde öppnas redan den 18 april och vårgörnskan spirade i början av maj. Men förra våren hade man sedan fått en ihållande torka under försommaren, kall blåst och ängsmask som "omintetgjort lantmannens redan högt ställda förhoppningar."

+++

22 april 1911²⁰² "Polismästaren och den privata flaggningen". Om hur en konsul Alfred Hedman²⁰³ hängt ut en rödgul flagga genom en vindsglugg och polismästaren Malmgren sagt att den måste tas ner. Hedman sa att den firade hans 45:e bröllopsdag och lämnade bostaden och tog med nyckeln. Polismästaren kom tillbaka med konstaplar som när de inte kunde komma in hämtade en steg. Och de "lyckades efter mycket bråk omsider få ned den farliga tingesten, under beundran och kvickheter av en folkhop, som samlats. Polismästare Malmgren hade sålunda lyckats tillställa ett trevligt spektakel på öppen gata mitt på andra påskdagens förmiddag under sabbatstid."

Sen kallades Hedman till poliskammaren, och med stöd på en "Bobrikoffsk förordning från år 1903" anklagades Hedman som dock stod på sig och sa att detta inte var lag i landet. Polismästaren ska anmäla saken till stadsfiskalen för ev åtal.

²⁰¹ *Wasabladet* torsdagen den 20 april 1911

²⁰² *Wasabladet* lördagen den 22 april 1911

²⁰³ Troligen konsul och köpman Alfred Hedman (1844-1928) i Vasa. Nätet dec 2014.

Sen hävdar artikeln att privata personer har rätt att hissa vilka privata flaggor de vill av privata anledningar. M m. /intressant artikel//

+++

29 april 1911²⁰⁴ Ledare: "Skuggrädsla" och början: "Det är, som bekant, en synnerligen maktpåliggande uppgift för det nuvarande systemet att förhindra att Finland vare sig här hemma eller i utlandet kunde betraktas som något skilt för sig, allraminst som en stat med sitt eget liv och sin egen ordning. Varje antydan, som kunde tolkas i denna riktning, följes med spänd uppmärksamhet och motas genast med alla till buds stående medel. En yttring av detta nit är till exempel förföljelsen av flaggorna med rött och gult; de få icke förekomma och icke synas någonstades." Men genom detta får flaggorna just det symbolvärde som de nog inte annars hade fått. Och slutklämmen på artikeln blir "Onödigt naggande i de minsta småsaker kan ingalunda hos massorna i utlandet befästa tron på det rättvisa i en politik, som redan mistat all kredit i lärda och vetenskapliga kretsar. Onödigt och småaktigt naggande är alltid en förkastlig taktik, likaväl om det gäller statssyften som i de enskildes dagliga samliv."

Samma dag. Artikeln just efter denna heter "Förföljelserna mot våra medborgerliga friheter" och citerar ur Åbo Underrättelser där man kritiserar att administrationen gör allt för att inte respektera "de medborgerliga friheter, som fastslås i grundlagen den 20 augusti 1906." Dessa förföljelser utförs av "pressöverstyrelsen, polismakten o s v mot pressen, mot litteraturen, mot teatrarna, mot församlingsfriheten ... Ideligen nya åtal, nya trakasserier, nya löjligheter, som om vi levde på Balkanhalvön." mm

+++

NY FILMRULLE FRÅN 25.04.1911 – 21.05. 1912. BÖRJAN ÄR OTROLIGT DÅLIGT AVFILMAD. MYCKET MÖRK OCH INTE BRA FOKUS!

+++

4 maj 1911²⁰⁵ "Ur dagboken" i raljerande men desperat ton om "förstärkt skyddstillsyn". Andra stycket: "Men för att något missförstånd icke må uppstå af den kärvänligt ljudande benämningen skyddstillstånd, så torde det vara skäl att påpeka, att denna benämning i själfva verket åsyftar införandet af ett slags undantagstillstånd, hvarunder särskilda mer eller mindre godtyckliga förfoganden och bestämmingar bli gällande. Skyddstillsyn plägar införas i trakter, där en revolutionär anda är rådande bland befolkningen o där denna anda tar sig uttryck på ett sätt, som anses innebära fara för statens, det allmännas säkerhet. Vi äro farliga revolutionärer här ute i kust- och skärgårdsbyderna. Och revolutionen skall kväfvast i sin linda. Det är klart som dagen."

...

Och sen kommer mera raljerande om varför man inte radikalt förbjudit all sjöfart på Finland ... "importera alla varor via Petersburg eller någon annan rysk hamn, exportera finska varor samma väg ..." m m I slutet av artikeln sägs att ryktet om skyddstillsynen inte varit riktig...

+++

²⁰⁴ Wasabladet lördagen den 29 april 1911

²⁰⁵ Wasabladet torsdagen den 4 maj 1911

6 maj 1911²⁰⁶ Annons "Tekniska klubben sammanträder i dag kl ½ 8 e m i stadshuset. Diskussion i anledning av Vasklot stadsplanekommittés förslag."

+++

11 maj 1911²⁰⁷ Annons: "Kvinnoklubben /sic nu sammanskrivet// har sitt sista möte före sommaren lörd. den 13 maj å Handelsgillet. Tal, deklamation, körsång. Supé. Önskligt vore, att medlemmarna mangrant ville möta till ett glatt vårens samkväm. Anmälning om deltagande bör göras per telefon 619 senast inom fredagen."

+++

13 maj 1911 upprepas "Kvinnoklubben samkväm är idag kl ½ 8 p m å Handelsgillet."

+++

18 maj 1911²⁰⁸ "Polismästaren A Malmgren har på grund av en förordning från bobrikoffska tiden förbjudit insamlande av bidrag i sparbössor under Barnens Dag. Bestyrelsen har vänt sig till guvernören med anhållande om hans åtgärd för upphävande av förbudet. Guvernören har också lovat att göra en hemställan i saken hos vederbörande i Helsingfors." Medlen samlas in till förmån för fattiga och värnlösa barn.

+++

20 maj 1911²⁰⁹ stor annons om att Barnens Dag ska anordnas i Vasa söndagen den 21 maj "om vädret är gynnsamt". Med "Cortègen" som avgår från platsen framför Hovrättshuset kl 14 e m och går till Sandviksparken. Mm

+++

23 maj 1911 står det att Barnens Dag hade blivit uppskjuten för att det under lördagen hade blåst och snöat och dagen inställdes "ty alla barnens pappor, mammor och tanter ville akta de kära små för nordanvinden, som en vacker dag kunde sopa dem ned i graven. Det fanns nog någon tant som tyckte det var synd om landsbarnen, som kommit in med båtar och velocipeder i det glada hoppet att få vara med; men det kunde inte hjälpas." ... om det blir bra väder på torsdag så dras vagnarna fram! Det är signerat "Kurre" och man ska kolla i tidningen för att se om det blir av.

Annons sista sidan samma dag "Thomasslaggköpare fordra alltid Wasa attest utvisandes procenten vidfogad varje säck." /UW tror att G H kontrollerade Thomasslagg//

+++

27 maj 1911 ledare "Det kvinnliga nattarbetet"²¹⁰. Om Tekla Hultins statistiska undersökning som utförts på senatens uppdrag. Den finns nu "i tryck". Konklusionen var att både arbeterskorna och arbetsgivarna inte ville ha något förbud. Det är på samma gång en undersökning av deras hälsa. Många var ogifta med barn, tycks det vid en hastig genomläsning.

²⁰⁶ Wasabladet lördagen den 6 maj 1911

²⁰⁷ Wasabladet torsdagen den 11 maj 1911

²⁰⁸ Wasabladet torsdagen den 18 maj 1911

²⁰⁹ Wasabladet lördagen den 20 maj 1911

²¹⁰ Wasabladet lördagen den 27 maj 1911

/OK, så detta kan Victoria ha läst!! Det kan ha varit det som fick henne att bjuda in Vera Hjelt att föreläsa under 1912? Fast ända sedan 1909 har Hjelt i Vasa talat om denna lagstiftning?? Väl?..//

I torsdags hade det äntligen varit Barnens Dag. Med kortege, ett trettiotal vagnar. I "härligt sommarväder". Och "sparbössorna skramlade överallt" så ...

+++

30 maj 1911²¹¹ Annons om att Wasa stadsbibliotek (f d folkbiblioteket) har begränsat öppet eftersom man håller på att flytta in i stadshuset och från 1 juni finns där i f d drätselkamarlokalen, paradingången.

+++

1 juni 1911²¹² Annons "Tekniska klubben sammanträder till vårmöte i morgon fredag kl 8 e m å Sandviks villa. Ångslupen Helene avgår från fiskbryggan precis kl halv 8 e m beförande deltagare till villan. Talrikt deltagande önskvärt."

+++

3 juni 1911²¹³ "Tekniska klubben sammanträdde i går till vårmöte å Sandviks villa. Därvid redogjorde **doktor G Heikel** för de av klubben anordnade vattenundersökningarna i Gerby infjärd. Ett definitivt utlåtande rörande dessa undersökningar kommer att avgivas till hösten. Resultatet av det hittills företagna observationerna och analyserna utvisar att vattnet i Gerby träsk såväl till kvantitet som kvalitet är fullständigt gott som råvatten för en vattenledning. Den filtrationsanläggning som blivit anlagd har fullständigt infriat alla de för hoppningar man i detta hänseende kunnat hysa. Den sumpgaslukt, som vintertid kunnat förmärkas, försvinner och smaken av vattnet är god. Vattnet blir fullkomligt neutralt. För övrigt ha undersökningarna från rent vetenskaplig synpunkt visat sig vara rätt intressanta och genom att fortsätta desamma bleve det möjligt att få reda på, i vilken mån Gerby träsk matas med grundvatten. Såsom ett säreget och från vetenskapligt synpunkt intressant fenomen omnämnde tal/aren/ att järnhalten i mars plötsligt steg rätt betydligt, men strax därefter på en månad åter gick tillbaka. Detta föranledde till undersökningarnas fortsättande i vetenskapligt hänseende. Undersökningarna ha otvivelaktigt visat att Gerby träsk i stora mängder matas med grundvatten." /hela referatet// Samma dag. "Ur dagboken" berättar om Barnens Dag och också att socialisterna inte tycker om dagen utan hånar den. Samtidigt är den inte omtyckt av nationalister och det har blivit "en del gallsprängda betraktelser i ortens finska tidningar. Det har varit ord och inga visor som haglat över barnens dag". Barnens dag har tydligen fått en svensk prägel vilket irriterar på många håll. Ändå har pengarna från den gått till t ex barnkrubbor med en majoritet av finska barn. Denna "dagbok" är undertecknad av "Viking".

+++

15 juni 1911²¹⁴ "Ur dagboken. Sommarstillheten har alltmera begynt trycka sin kännpaka prägel på förhållandena och händelserna – hvad staden beträffar.

²¹¹ Wasabladet tisdagen den 30 maj 1911

²¹² Wasabladet torsdagen den 1 juni 1911

²¹³ Wasabladet lördagen den 3 juni 1911

²¹⁴ Wasabladet torsdagen den 15 juni 1911

Efter den långa vinterns uppsjö av allehanda sammanträden, möten, fester, soarées, konserter etc går lifvet nu åter för half maskin en tid. De som det så hafva kan ha dragit ut från stan till någon undangömd landsbygd på fasta landet eller i skärgården för att ostörda i naturens sköte, som det plär heta, njuta av lifvet och tillvaron eller också ha de, så vidt de äro något rikligare begåfvade med denna världens goda sökt sig längre bort till någon utländsk badort eller kuranstalt o s v

Men det är tyvärr blott ett ringa fåtal, som blifvit beskärmt att välja sin sommarvistelseort ute på landet, i skärgården eller annorstädes, där sommaren kan tillbringas mera lugnt och trifsamt än i staden. Det stora flertalet får nolens volens lof att komma tillrätta i staden och ställa för sig så bekvämt och omväxlande som möjligt med någon söndagsutflykt till lands eller sjöss och aftonpromenader i stadens strandparker och lummiga esplanader eller ett besök å vår moderna sommartheater ner i Sandviken. ... Och så lite till om en utflykt och en kör som ska sjunga.

Samma dag ledare om "Det ungfinska fälttåget mot svenskheten". Och så om det båda finska tidningarna Uusi Suometer och Helsingin Sanomats skriverier. "...full av hätskhet ljuder den ledande stämman från det ungfinska lägret över till oss."

+++

17 juni 1911 Ledare "Finlands handel med Sverige".

+++

20 juni 1911.²¹⁵ Ledare nummer två "Vinst och förlust av typografstrejken". Och summeringen är att det varit kostsam för båda parter men mest för arbetarna som drog ut på strejken så länge för att de trodde på en seger." Undertecknat med initialerna F N B.

Samma dag, Rubrik "Kvinnan skall göra staten till ett hem". Och början: "Selma Lagerlöf höll på tisdagen ett stort tal till de i Stockholm församlade rösträttskvinnorna." Och så ett återgivande av talet. Och ur slutet "Kvinnan har icke ensam skapat hemmet, hon har haft mannen vid sin sida. Men vid skapandet av staten har mannen varit ensam. Intet har tvungit mannen att taga kvinnan med sig i sina värf, han har icke fruktat arbetet, men har han lyckats? ... Hvad vittnar det faktum att nu, då staterna vackla, då kommer den stora kvinnliga invasionen in på mannens område, hvarför komma kvinnorna just nu? ... Kvinnan måste finnas i staten om den en gång ska bli älskad som ett hem. Var viss om att ditt arbete, som nu är föraktadt, skall bli uppskattadt som oumbärligt.

Vi kvinnor äro inga fullkomliga varelser, icke heller männen, men hur skola vi nå fram, om vi icke hjälpa hvarandra? Vi tro att det stora mästerverket, staten, var mannens verk och det lilla mästerverket, hemmet, var kvinnans, men att mannen aldrig kan göra staten till ett hem om han icke tar kvinnan till hjälp." /var slutet./

+++

Sommaren 1911 var mycket varm, - en het sommar.

+++

²¹⁵ Wasabladet tisdagen den 20 juni 1911

6 juli 1911²¹⁶ "Ur dagboken. Det länge efterlängtade regnet har kommit och gifvit den tynande växtligheten en ordentligt rotblöta". Lantmannen är glad för det har regnat flera dagar och tidigare hade det sett ut att bli en dålig skörd. Och man kommer att få foder till nötkreaturen till vintern. Fisket har inte heller varit så bra vilket har gjort att priset på fisk har gått upp. Sen går han igenom vilka sommarfester och liknande som gått av stapeln både i Vasa och på annat håll i Finland. Undertecknat "Helge".

+++

11 juli 1911²¹⁷ "Flaggskräcken. Mitt under Wasa simsällskaps simuppvisning i lördags infunno sig tvenne poliskonstaplar och påyrkade flaggskrudens nedtagande, emedan någon 'riksflagga' icke var hissad. Då ingen av funktionärerna tillmötesgick konstaplarnas fordran, fanns ingen annan utväg för dem att få ordern utförd, än att de under publikens jubel klättrade upp på trampolinerna för att nedtaga flaggorna. Knutarna på flagglinorna vore emellertid så fast tillsnörda, att konstaplarna måste använda t o m tändarna som lösningsmedel. Publiken skrattade, applåderade och hurrade. Omsider lyckades konstaplarna i sitt förehavande och riksenheten var räddad. Bl a voro upphissade Finska simförbundets och Wasa simsällskaps flaggor.

Värre knåpgöra hade konstaplarna med löstagandet av det hundratal röda och gula vimplar, som prydde vardera sidan af flottbron, som leder över till Sandön. Här måste varje liten flagg lösnyttas särskilt, vilket drog ansenlig tid, men en tjänsteman får icke se på besväret i sådana fall.

Då denna av poliskonstaplarna exkverade extra nummer – som sagt under stormande bifallsyttringar – var utförd, fortsatte simuppvisningen under glad sinnesstämning." /hela notisen//

Samma dag, om att en smittkoppsepidemi härjar i östra Finland, där den funnits sedan vårvintern och nu fått ny spridning och flera dödsfall. I Finland är det obligatoriskt att vaccinera sig mot smittkoppor men inte i Ryssland. Och också har vaccineringen inte varit så stor i Östra Finland som i övriga landet. I trakten av Viborg samt i norra delarna av Östra Finland "går epidemin ännu med oförminskad kraft."

+++

13 juli 1911.²¹⁸ "Ur dagboken" undertecknat "Helge." andra delen av kåseriet handlar om förryskningen.

"De ryskspråkiga gatskyltarna äro för närvarande under uppsättning, så att nu äro de förmenta riksintressena också i det avseendet tillgodosedda. Förra gången då dessa skyltar uppspikades såsom en symbol för den totala förryskningen, som då liksom nu skulle öfvergå land och folk, ämbetsverk, tjänstemän, skolor o s v var det nog flertalet, som tog saken hårdt vid sig och med sorg i hjärtat såg hurusom ett främmande språk ställdes framom de inhemska, hvilka för öfrigt praktiskt taget äro de enda nödvändiga på sådana tingestar som gatskyltar – åtminstone här på orten. Men numera äro vi allt för mycket förhårdade, ja trots

²¹⁶ *Wasabladet* torsdagen den 6 juli 1911

²¹⁷ *Wasabladet* tisdagen den 11 juli 1911

²¹⁸ *Wasabladet* torsdagen den 13 juli 1911

allt, som i dessa yttersta tider händer och sker, alltför optimistiska för att fästa oss vid sådana småsaker. Vi hafva hunnit lära oss något af den gångna tiden och vi hafva kommit till insikt om att sådana löjliga påhitt i själva verket ingenting hafva att betyda – systemets fattigdomsbevis. En påklistrad etikett kan ingenting göra. Det är innehållet d v s i detta sinnelaget, vår bergfasta öfvertygelse om rättmätigheten af vår fordran på att få lefva och verka i öfverensstämmelse med vår egenart, vår rättsordning och våra sedvänjor, hvarpå allt sist och slutligen beror. Helge.”

+++

18 juli 1911 ”Ur dagboken” mera om flaggstriderna. Tidningen *Vaasa* tycker tydligen att man ska respektera ryska flaggan och anser att notisen om Flaggskräcken och liknande är barnkammarlekar. Den menar att ”Den blåvittröda flaggan är icke Stolypins ej heller Novoje Vremjas, utan den är ryska rikets yttre kännetecken, varmed vi här i Finland redan under ett århundrade i såväl goda som onda tider hava flaggat.” Och sen polemik mot detta såklart, genom att påpeka att detta med andra flaggor endast sker vid ”privata fester och tillställningar” som inte är av riksintresse. Och så skrivs det också att det numera förekommer småsinne och trakasseringar /dvs från rysk sida/ och innan det var så vajade oftast alla flaggor tillsammans. /Så ngn form av erkännande att detta är provokationer men det skrivs inte rakt ut//

+++

20 juli 1911²¹⁹ igen skriver Helge Ur dagboken. En avdelning säger att Guvernören har gett order om att avbryta arbetet med att sätta upp nya gatuskyltar. Men ingen vet varför och det är många olika spekulationer som han redogör för.

+++

22 juli 1911 om att Carl Barcklind²²⁰ gästspelar som René, greve av Luxemburg²²¹. Och i en lång recension ”... ’greven’ uppträdde och med sin ogenerade ton och galanta – för att icke säga nonchalanta sätt och smittande glada humör framtröllade den äkta uppslupna operettstämningen. René mottogs vid en entré med en smattrande välkomstapplåd.” ... ”Hr Barcklind fick nogsamt under aftonens lopp erfara, att publiken livligt senterade hans själfulla spel.” m m och nästa dag skulle han uppträda som Danilo i Glada Änkan. Man sitter till bords under föreställningen på ”Sommarteatern”.

+++

3 augusti 1911 andra exempel på ”flaggskräcken” /!!!//

²¹⁹ *Wasabladet* torsdagen den 20 juli 1911

²²⁰ Carl Barcklind (1873-1845) svensk skådespelare, manusförfattare, operettsångare och regissör. Han fick sitt genombrott i Stockholm 1907 på Oscarsteatern som Danilo i Glada Änkan. Hans storhetstid var sedan just på Oscarsteatern under ett decennium framåt. 1900-1901 hade han arbetat vid Svenska Teatern i Helsingfors. Han medverkade i ett 50-tal filmer under sitt liv och regisserade fyra stumfilmer. Wikipedia dec 2014

²²¹ Der Graf von Luxemburg, en operett i tre akter med musik av Franz Lehár. Den hade komponerats på tre veckor, urpremiär i november 1909 och blev omedelbart en stor succes. Bara fyra månader senare sattes den upp på Oscarsteatern med Carl Barcklind i huvudrollen som René, greven. 1911 for den runt med Albert Ranfts ambulerande lyriska sällskap. /tydligen kom den också till Vasa//. Pjäsen var länge en av det populäraste operetterna i Sverige.

+++

5 aug 1911²²² under "Strödda notiser" "Vatten! Vatten! Hela Paris ropar efter vatten, och klagan att vattenbristen tilltager höres från alla håll i världsstaden. Först avstängdes vattenledningarna under natten, men nu kan man icke heller få något vatten under vissa tider på dagen. Chefen för vattenledningsverket i Paris är också förtvivlad över tillståndet i vattenreservoarerna. ... För att spara vatten fick man i vissa kvarter i Paris inget vatten efter klockan sex på kvällen. ... Men om temperaturen bara ville sänka sig till 25 grader i skuggan och hålla sig så under fyra dagar vore vattenbristen hjälpt. Det är det enda som kan rädda Paris från törst. ... " /i artikeln också om hur mycket vatten som Paris behöver, gör av med m m men det tar jag inte med//

+++

12 augusti 1911²²³ Rubriken "Bad", om hur man ska förhålla sig till "ökentemperaturen" som råder denna sommar.

Samma dag, Rubrik "Flaggningsuppträde i Jakobstad" ännu ett ingripande av poliskonstaplar anförda av landsfiskalen Armas Pettersson när frivilliga brandkåren skulle ha sin årsfest utomhus. Han ingrep på order av guvernören över Vasa län, Boris Vidnäs. En lång historia också detta.

+++

15 aug 1911²²⁴ "Sommarteatern. August Strindberg, den store svenske diktaren, vilkens geniala verk äro uppskattade av alla kultiverade människor världen runt, ägnas aftonens program på sommar-teatern." *Fadren* ska spelas. Ett "sorgespel" . Erland Colliander²²⁵ spelar huvudrollen. .. m fl. Bord ska beställas i förväg.

+++

17 augusti 1911. ²²⁶ igen skriver Helge Ur dagboken. Och nu om att Svenska Arbetareföreningen i Vasa ordnat flera utfärder till Boskär i Gerby skärgård. Från lördag till söndag. Ibland har utfärderna urartat i bråk. T o m "orgier". "Huliganlivet på holmen vid dessa utfärder vid den natten till söndagen anordnade utfärden, då en hop på femton mer eller mindre ökända bråkmakare och slagsbultar hade infunnit sig enkom för att anstifta oreda. Boxhandskar, knivar, revolverar och andra vapen voro i farten och ett tiotal personer torde ha blivit märkta på ett eller annat sätt." Polis och ordningmän kunde inget göra. De som slogs var också berusade och flera fick uppsöka läkare. I framtiden bör föreningen kontrollera de som far med ut och på det viset förhindra upprepningar.

+++

22 aug 1911²²⁷ Ledare: Planerna på finska lotsverkets förryskning"

+++

²²² Wasabladet lördagen den 5 aug 1911

²²³ Wasabladet lördagen den 12 augusti 1911

²²⁴ Wasabladet tisdagen den 15 aug 1911

²²⁵ Erland Colliander (1878-1949) svensk skådespelare. Dramatenelev 1895-98. Han genomförde i egen regi Strindberg-turnéer åtminstone 1907, 08, 09 men /sic/ tydligen också senare som här!

²²⁶ Wasabladet torsdagen den 17 augusti 1911

²²⁷ Wasabladet tisdagen den 22 aug 1911

Strejker i England

24 aug 1911²²⁸ artikelrubriker: "Den avslutade strejken i England." "Orsakerna till den engelska strejken. Dyra tider, låga löner, andras ökade välstånd."

+++

26 aug 1911. Ledare "Ett hårt slag" handlar om att finska socknar på gränsen till Ryssland nu införlivas med Petersburgska guvernementet efter att ha tillhört Viborgs län.

Samma dag "Flickornas studentexamen en nationell fara", enligt en professor J A Lundell²²⁹ som talat i Falun när ett flickskolemöte öppnades. Detta kommer att göra dem mindre familjetillvända bla bla bla /samma misogynia åsikter som ofta hördes vid denna tid//

+++

29 aug 1911²³⁰ stor artikel "Viborgs läns sönderstyckande".

+++

7 september 1911²³¹ "Ur dagboken. **Den för hvarje dag alltmera tillspetsade politiska ställningen utgör nu för tiden det alltid lika aktuella samtalsämnet bland hög och låg. Tätt på hvarandra följa slagen, det ena mera upprörande än det andra. Lotsverkets förryskning, styckningen av Viborgs län, de oerhörda kränkningarna af allerhögst stadfästa grundlagsstadganden om yttrande- och församlingsfrihet, ja än mer: den personliga friheten, som under alla tider har uppfattats som ett af grundvillkoren för ett lagbundet samhällsskick. Fälttåget mot vårt land har nu åter nått det brutala våldets stadium, då nästan hvad som helst saklöst synes kunna vidtagas af det administrativa godtyckets tjänsteandar. Landets generalguvernör befäller, guvernörer och polismästare lyda utan att knysta, utföra befallningar som urverk. De äro, som en hufvudstadstidning häromdagen uttryckte sig, endast marionetter, som sprattla, när excellensen rycker i snöret.**

Så var det ju senaste söndag ..." trots att församlingsfrihet finns hade stadens chef för ordningsmakten Albert Malmgren förbjudit ett fredligt medborgarmöte. Det beslöts tydligen sent så att många ändå kom till mötesplatsen – ev också i protest? – och där hade Malmgren kommenderat ut poliskåren. "Och då medborgarnes opinionsyttring såg dagen i tryck och utdelades jämt ett tillkännagifvande om mötets inställande, så kunde icke heller detta få försiggå utan att tit. Malmgrens missriktade nit tog sig ett betecknande uttryck med uttalandet af hotelsen om aktade medborgares anhållande."

Skribenten betonar att det endast var för att folk förhöll sig lugna som "uppträden liknande dem i Viborg kunde undvikas". Malmgren var polismästaren. Organisatörerna har lämnat in en skarp protest mot hans sätt att handla.

²²⁸ *Wasabladet* torsdagen den 24 augusti 1911

²²⁹ Johan August Lundell (1851-1940) Docent i fonetik 1882. 1891 professor i slaviska språk vid Uppsala universitet. Gav ut en lärobok i ryska språket 1911-14.

²³⁰ *Wasabladet* tisdagen den 29 aug 1911

²³¹ *Wasabladet* torsdagen den 7 september 1911

Slutligen ställs frågan i artikeln ”: utfärdades polismästarens olagliga förbud mot protestmötets hållande med guvernörsämbetets goda minne” . Guvernören är för tillfället borta men ersatt av en landssekreterare. På samma sida i tidningen: ”Ett tal, som icke kunde hållas.” Långt.

Detta gällde saken: Protestmöten skulle hållas i hela landet mot att Nykyrka och Kivinebbs kommuner skulle avskiljas från Viborgs län. Och talaren som inte fick tala uttrycker det så här: ” I själva verket gäller det dock icke endast ett par socknar – Kivinebb och Nykyrkas socknars landområden och befolkning – utan *det är fastmer fråga om hela Finlands sönderstyckande, hela det finska folkets stympande*, bit för bit och lem för lem.”

Flera poliser i Viborg har lagt in sina avskedsansökningar står i en notis.

+++

9 sept 1911²³² Ett protestmöte utan att polisen ingrep hade hållits i Jakobstad. Samma dag rubrik: ”Massafgång bland polisen i Viborg,” samt att Airola, redaktör för en tidning i Viborg som publicerat protester, anses ansvarig för protestmöte vid Brunnstorget i Viborg där man hört rop ”Ned med regeringen och polisen!” Han blev av stadens myndigheter tillsagd att lämna staden samma dag med sista tåget, senast.

+++

16 sept 1911²³³ ”Attentat mot Stolypin” som tydligen skjutits i buken med en kula som stannat i ryggraden. Och i armen också. Av ett advokatsbiträde Bagroff. Samma dag ”Upplöst medborgarmöte i Helsingfors” som samlats i nya studenthuset. När jurisdoktor A Tulenheimo skulle börja tala avbröts mötet av polismästaren Valmqvist för att det var ”kritik av högsta makten”. Mötet fick inte hållas.

+++

19 sept 1911²³⁴ Rubrik: Stolypins tillstånd hopplöst”. + ”Stolypin avlidit”. ”attentatet mot Stolypin” var rubriken och Dimitri Bagroff har förklarat sig vara anarkist, han har också varit spion tycks det för ”skyddsavdelningen”. Kommer från en ”intelligent och förmögen judisk familj”, vars far är advokat och ägare till hus i Kieff. Sonen tillhörde sedan 1907 ”de revolutionära organisationerna”. Han har nyligen vistats på Rivieran för att sköta sin hälsa och spelat bort mkt pengar där. Han sköt Stolypin på en teater i Kieff.

+++

21 september 1911. Fick polismästaren Malmgren avgå? Ny t f polismästare blev poliskommissarie J A Gustafsson under sex veckor.²³⁵

+++

28 sept 1911²³⁶ Rubrik ”Bogroffs avrättning” vilken skett redan måndag morgon. Han hängdes. Han var klädd i samma frack som han haft vid attentatet. 30

²³² Wasabladet torsdagen den 9 september 1911

²³³ Wasabladet lördagen den 16 sept 1911

²³⁴ Wasabladet tisdagen den 19 sept 1911

²³⁵ Wasabladet torsdagen den 21 sept 1911

²³⁶ Wasabladet torsdagen den 28 sept 1911

högermän var närvarande. De hade tydligen skändat honom medan han hängdes och en hade piskat honom redan på teatern. /Konstigt alltsammans//

+++

1 Okt 1911, Wasa²³⁷ igen skriver Helge "Ur dagboken". Början: "Väderleken d v s värmen utgör det aldrig trytande samtalsämnet dag från dag." Det är tydligen en långvarig värmebölja. Torka. Badvattnet är 20-23 grader och temperaturen 30-40 grader i luften /Oj verkligen?UW/ Sedan om en brandkårsfest, vid vilken det tydligen gjorts en demonstration med vimplars utplacering. När de skulle tas bort av fiskalen Pettersson, blev det många som fotograferade spektaklet. Vissa flaggor satt helt enkelt för högt för att kunna tas ner.

+++

Wasa 1 okt 1911

Käre bror Einar!²³⁸

Hjärtans tack ska' du ha för breffvet jag fick för en tid sen! Det var så roligt att äfven en gång få från dig, och jag borde förr haft besvarat det, men jag anser alltid mina bref hem till er alla tillsammans, så nyheter jag möjl. hade att berätta har du nog från hembreffven fått del af. –

Af mors bref i går hör jag att Ebba²³⁹ varit sjuk i ett ben och därför på sjukhuset. – Hvad åkomma är det? Må det ej vara svårartadt, men mor nämnde att hon var redan så godt som frisk så jag hoppas att det ej var farligt. En hjärtans nätt och rar fästmö har du och ser så snäll och god ut. Bra nöjd och glad måste du känna dig, som fått henne och jag är säker om att du omhuldar henne som din dyrbaraste skatt. Då hon därtill är så huslig och hjälpsam som du säger så tycker jag din framtid ser ljus och trygg ut. Ja, måtte de gamle länsmännen²⁴⁰ snart kola af, så ni finge en trygg ställning, ty först då man är fri från ekonomiskt betryck har ett äktenskapligt samlif betingelser för en lugn, lycklig tillvaro. Men ehuru det väl ofta kan kännas tungt att gå och vänta på den tiden, så han I ju det ändå så bra, som får vistas på samma ort, och unga ären I ju båda.

Hvad Helmer skulle haft det bra nu om han ej hade slutat upp med Bertha. Jag tycker att trefligare flicka kan han ej nånsin få, men sitt eget väl har den pojken aldrig velat. Bra lättsinnigt har han behandlat flickor. Men jag tror han äfven lidit sitt straff därför. Underligt att någon flicka vore dum nog att ännu vilja ha honom, och om ändå så vore, så hoppas jag för min broders väl och tuktan, att det blefve en ordentlig, duktig argbigga som förstode hålla honom under toffeln och förde kommandot. Det behöfde visst ej utesluta ett mera bra äktenskap i det hela ty det är så naturens ordning, att de starkare, förståndigare naturerna böra härska, de svagare obestämda underordna sig. Blir det, det förty, omvändt – bär det åt skogs. Mestendels sympatisera och dras till hvarandra de

²³⁷ Wasabladet torsdagen den 10 augusti 1911

²³⁸ Originalet hos Ulla Lundberg född Gullstrand. Se ovan.

²³⁹ Denna Ebba blev inte Einars hustru.

²⁴⁰ Einar studerade för att bli landsfiskal, en lägre juridisk examen.

jämnstarka och därför behöfva ju de flesta ej alls tala om kuchning el. d. som tex. i vårt äktenskap; fast i förtroende sagt, i praktiska saker, hvad barnen vidkommer o. s. v. nog är det jag som för spiran.²⁴¹ Men då Gunnar mår bra däraf och själf skulle sakna förmåga så är det ju ingenting att göra sig samvete af. –

Vacker höst han I väl haft där hemma också. Här har det varit så skönt, friska soliga dar. Barnen²⁴² ha varit ute dagen lång, och väl är det, ty de bli så bråkiga och tråkiga då de måste vara inne jämt. Borde sända Armas i barnträdgård, men det är så fasligt långt dit att det får väl bli till nästa år. På tisd. fyller han fem år. Är stora pojken, odygdig och elak men klok och vaken och är allt ännu en vacker gosse, så svår blir han säkert för mången flickhjärta med tiden. Inga är också riktigt nätt (nog får du äfven vackra barn, då Ebba ser så bra ut). Det gläder föräldrahjärtan att kunna jämföra sina barn med de flesta andra och finna att ingen går upp mot dem. Pappa påstår att Inga är lite dum, men det är ej sannt, och vore så äfven, så är hon å andra sidan så kvinlig och så praktisk att vi ej få ringaste bekymmer att få henne bortgift.²⁴³ Nu går hon och väntar otåligt på lillasyster, som hon så skall hjälpa mamma att sköta om.

Ja, till nästa år om allt går väl så ses vi. Då kommer vi säkert hem hela kongkarongen.

Har du och Ebba ej fotograferat er tillsammans så jag finge ett ordentligt kort. Gör det annars och skicka hit! Skall nu ut och laga mat. En tysk Ingeniör är bjuden på middag i dag. På sönd. sjunger operas/ångaren/ J. Forsell²⁴⁴ här. Skall bli roligt att höra. Hälsa nu varmt din flicka och var själf hjärtligt hälsad af din syster Victoria.

I kanten med annan stil: Många hjärtliga gratulationer till din förlofning med en så vacker flicka. Skönhet är allt nog en viktig sak, det känns så godt för mannen att ha en välformad mun att kyssa och strålande ögon att spegla sig i. Gunnar

+++

3 okt 1911²⁴⁵. John Forsell (1868-1941) svensk operasångare, baryton. Han hade debuterat som sångare 1896 som Figaro i Barberaren i Sevilla på Operan i Stockholm där han verkade till 1918. Långt senare blev han chef för Operan i Stockholm; 1911 gjorde han en turné i Finland och uppträdde i Vasa den 8 oktober. Konserten gavs i stadshusets festsal kl 8 e m. Programmet började med en aria ur Barberaren i Sevilla. Hela programmet finns i tidningen. Vid flygeln Fru Gurli Forsell. Biljetter till salongen kostade 5, 4 och 3 mk, till läktaren

²⁴¹ Kommentrar av UW: min mor Gunnel berättade att hennes mor Victoria var sträng och hennes far Gunnar snällare. När barnen varit "olydiga" rapporterade Victoria det för Gunnar som skulle ge dem smäll när han kom hem. Det skulle ske i enrum. Där tog Gunnar upp barnet – Gunnels minne – i sitt knä och sa: - skrik nu så det hörs som om jag ger dig smisk! Istället fick hon sitta i hans knä och kramas.

²⁴² Armas, född 3 okt 1906 och Inga född 30 april 1908. Gunnel föddes den 30 oktober 1911 dvs Victoria var höggravid när hon skrev detta brev!

²⁴³ Inga förblev ogift i hela sitt liv. Här är hon alltså 3 ½ år.

²⁴⁴ Se annons i *Wasabladet* tisdagen den 3 oktober 1911.

²⁴⁵ *Wasabladet* tisdagen den 3 oktober 1911

1,5 mk. De kunde köpas i Nyholms blomsterhandel från onsdagen. Alla platser var numrerade.

3 oktober 1911²⁴⁶ Notis om "Vasa Arbetarinstitut" och där presenteras höstens program. Fyra föredragsserier ska hållas och det om "Utvecklingslära" hålls av **Doktor Gunnar Heikel**.

"Föredragen börjar nästa söndag" och närmare uppgifter kommer senare. De hålls kl 17 på söndagarna i folkskolans lokal vid Rådhusgatan. För alla föredrag under ett år betalar man 1 mark; enstaka kostar 10 penni.

+++

5 okt 1911²⁴⁷ "Ur dagboken" utan signatur. "Mordet på hofrättspresidenten Hirvikanta i Åbo har väckt ett pinsamt uppseende öfver hela landet. Tidningspressen har betecknat dådet såsom fullkomligt meningslöst och på det lifligaste beklagat det skedda." Det var nog inte politiskt och planerat eftersom personen som utförde dådet inte var politiskt engagerad. Eftersom han tog sitt eget liv genast kommer man inte heller att få veta hur det låg till.

Men det tycks finnas andra hypoteser ... om han skulle utfört dådet under inflytande av en fix idé och i sinnesförvirring "... så skulle detta sakförhållande väl föga kunna afhålla våra lögnaktiga vedersakare i den ryska reptilpressen från att utmåla händelsen såsom ett nytt bevis på den upproriska och rebelliska stämning som förmenas vara härskande i landet för närvarande. Presidenten Hirvikantas egenskap af en af det nuvarande systemets gunstlingar och stödjeplare och den framskjutna samhällsställning som han innehade skall naturligtvis med fröjd begagnas af skribenterna i Novoje Vremja, Svjät och deras själsfränder, då det gäller att tyda allt till det värsta."

Från finsk håll försöker man att tillbakavisa att detta skulle varit en terroristiskt planlagd handling. "Någon opinion som skulle uppbära och gilla utförandet af terroristiska hämndeakter mot det nuvarande systemets tjänsteandar och legohjon existerar absolut icke" betonar denna artikel. Detta är ett dåd som alla fördömer. Och slutklämmen blir "För öfrigt äro det nuvarande systemets handtlangare öfver hela linjen personligen så obetydliga, deras roll af uteslutande redskap så påtaglig, att det redan på denna grund icke skulle löna sig att igångsätta någon terroristisk hämndeapparat, ty det vore meningslöst, ja rent af rama vanvettet 'att öda krut på krankar' – om ett så vulgärt uttryck får användas."²⁴⁸

+++

7 oktober 1911.²⁴⁹ Rubrik "Vasa arbetarinstitut." och notisen "De svenskspråkiga föredragskurserna inledas söndagen den 8 d:s kl. 5 e. m. med ett populärt **föredrag af dr Gunnar Heikel öfver ämnet: spridda drag ur en vetenskaps (kemens) utveckling**. Såsom redan tidigare nämndes komma föredragen under instundande verksamhetsår att hållas uti folkskolans vid Rådhusgatan festsal hvarje söndag kl. 5 e. m. Ingång från gårdssidan, norra ingångsdörren.

²⁴⁶ Wasabladet tisdagen den 3 oktober 1911

²⁴⁷ Wasabladet torsdagen den 5 oktober 1911

²⁴⁸ Wasabladet torsdagen den 5 oktober 1911

²⁴⁹ Wasabladet lördagen den 7 oktober 1911

Föredragsprogrammet omfattar föredrag i geografi, fysik, utvecklingslära, litteraturhistoria och bostadsfrågan." Så vad det kostar som finns ovan, årsavgift och engångsbesök.

7 oktober 1911. Rubrik "Mordet i Åbo". Referat av artikel i Å U /Åbo Underrättelser?/ Mördaren var Bruno Forsström, son till en änkekaptenska. Han hade inte enligt sin mor haft några politiska intressen. Hon tror på sinnesförvirring, kanske under inverkan av alkohol. Andra vittnet framställer honom som en munter man som gillade att vara i glada vänners lag, utan intresse för politik. Han hade dock på senare tid varit nervös men att han skulle vara i stånd att begå mord och självmord trodde ingen. Annat tyder på att han var alkoholiserad, men den senare tiden nyktrare. Han hade skjutit med en browning, tre skott med säker hand. En hyrkusk hade kört honom till Hirvikantas bostad och då hade han inte varit mkt berusad.

Hans fästmö, som han tillbringat helgen med på en utflykt, hade förhört hela dagen. Hon hette Ingrid Fagerlund. Hon hade vittnat om att hon tänkt fara till Amerika och att han tyckte att en sån som Hirvikanta "borde röjas ur vägen." Också allt om obduktionen av Forsströms lik. Han hade skjutit sig själv i huvudet. Man kunde se att han missbrukade alkohol i hjärnan.

I Åbo ryktas att han skulle haft anledning att personligen hysa agg till Hirvikanta. Hans fästmö hade för fyra år sedan varit anställd hos mordoffret som "bonne" för hans barn.²⁵⁰

+++

10 okt 1911²⁵¹ En artikel "Hvem bör gymnastisera?" om att alla bör göra det och särskilt äldre. Nästan alla ålderssjukdomar kommer sig av att man inte rör på sig tillräckligt.

+++

12 okt 1911.²⁵² "Ur dagboken" att man sedan i somras höll på att spika upp ryskspråkiga gatuskyltar i Vasa. Guvernören Vidnäs tyckte i stadsfullmäktige att skyltarna var för fula och att man borde ha båda språken på samma skylt, i snyggare plåt och med ryskan överst. Alla ska nu göras om och bli i vit färg på blå botten med alla tre språken. De som äger hörnfastighet ska betala.

+++

14 okt 1911²⁵³ "Mordet i Åbo". Om hur förhör görs med olika personer i Forsströms närhet och korrespondens m m beslagtas.

14 okt 1911 I en annan artikel samma dag refereras till Hels. San. som säger att man ska vara försiktig med att sätta tiltro om "en förändrad kurs i Rysslands finska politik". Alla anser att "den nuvarande generalguvernören önskar detta land svårigheter och olycka." Han heter Seyn."Han har genomfört uppenbara olagligheter och förhindrat medborgarna att åtnjuta dem tillkommande lagliga rättigheter." Han har t ex bytt ut guvernörer som haft folks förtroende och tillsatt sina "ödmjuka verktyg" istället.

²⁵⁰ Wasabladet lördagen den 7 oktober 1911

²⁵¹ Wasabladet tisdagen den 10 oktober 1911

²⁵² Wasabladet torsdagen den 12 oktober 1911

²⁵³ Wasabladet lördagen den 14 oktober 1911

”Vi veta icke, säger H. S. , om under någon finsk generalguvernörs tid den offentliga maktens värdighet sjunkit så lågt som under generalguvernör Seyns tid. Säkert är att ingen i detta land skulle sörja om han skulle avgå – med undantag kanske af några få lycksökare, som önska fiska i grumligt vatten.”

Kanske kommer en ny generalguvernör men H S blir inte nöjd förrän ”man på ledande ryskt håll beslutar afstå från våldets och styrkans politik och ställer sig på lagens ståndpunkt.”

14 okt 1911 Notis om att Seyn lämnar sin post. Efterträdaren är inte känd. En general Markoff blir det kanske. Men redan nästa dag dementerades ryktet om att Seyn skulle avgå.²⁵⁴

+++

17 okt 1911 Kritik av hur undersökningen av mordet i Åbo går till. En prokurator är för nitisk vilket utgör ”en direkt fara för den personliga friheten, finsk medborgare lagligen tillkommer.” Ref av art i Hbl. Det förekommer en vettlös jakt på politiska motiv. Lagar citeras och exempel på övergrepp när det gäller förhör m m.

+++

24 oktober 1911²⁵⁵ Svenska Folkpartiet hade haft samkväm i lördags afton i Museisalen. Allra först hade man sjungit ”landtdagspsalmen”. Hofrättsrådinnan A Skog hade hälsat välkommen. Man hade sjungit Modersmålets sång²⁵⁶. Frk H Striegler läste en dikt av Procopé ”Min svenska sång”. Man sjöng Trettioåriga krigets marsch²⁵⁷. Sen höll frk S Strömborg ett föredrag om ”begreppet fosterland” och särskilt vad modersmålet betyder för det. ”Efter föredraget sjöngs sången ’Den har intet fosterland, som ställer alla lika högt ...’.²⁵⁸ Sen spelades ett musikstycke och ” borgmästarinnan S Pontán utförde ett par solosånger.” Wecksells dikt Fågeln²⁵⁹ lästes av frk J Nordström och frk Strömborg läste dikter av Fröding. I en paus hade kaffe serverats. Mötet

²⁵⁴ *Wasabladet* tisdagen den 17 oktober 1911

²⁵⁵ *Wasabladet* tisdagen den 24 oktober 1911

²⁵⁶ Modersmålets sång var komponerad av Johan Fridolf Hagfors och framfördes f f g 1898. Den har kallats för en ”lystringssång” för finlandssvenskar.

²⁵⁷ Trettioåriga krigets marsch = finska rytteriets marsch i trettioåriga kriget. Text av Zacharias Topelius till en betydligt äldre melodi. Från 1890-talen honnörsmarsch för Dragonregementet. Efter Finlands självständighet år 1917 blev det hela finska rytteriets marsch.

²⁵⁸ Början på dikten ”Vårt fria ord” av K V A Strandberg /Talis qualis (1818-1877)

²⁵⁹ Josef Julius Wecksell (1838-1907) författare till dikter och dramer. 1862 uppfördes hans sorgespel Daniel Hjort på Svenska teatern i Helsingfors. Två år senare i Stockholm. Från 1865 till sin död var han intagen på Lappvikens sjukhus i Helsingfors.

Fågeln Där sitter en liten fågel/ på havets vilda strand./ Långt borta uppgår solen/i gyllene morgonland.// Där vinkar emellan rosor/ en port av rubiner och gull./ Det växer i fågelns hjärta/ en lust så längtansfull.// Han flyger mot morgonrodnan,/ skön vinkar dess purpurkust;/ han flaxar med svaga vingar,/ han sjunger med mäktig lust.// Allt längre, allt längre han ilar,/ han skådar bakom sig ej mer,/ tills, vart han vänder blicken,/ blott öde vatten han ser.// Han flyger tills vingen brister,/ han sjunker i böljande hav —/ och aftonen ler i rosor/och stjärnan i guld på hans grav.

avslutades med att alla sjöng Vårt land²⁶⁰. /UW – det var bara kvinnor som stod för underhållningen, programmet/ Inget om att Heikels var med/

+++

31 okt 1911²⁶¹ Rubrik "Ett nytt uppslag inom föreningen 'Martha'". Och i artikeln står att föreningen nu varit verksam i 10 år och har över hela landet spridda filialer. Nu vill man övergå till att sälja hemslöjdsprodukter, men också sådant som ägg, trädgårdsprodukter, inläggningar, genom en agentur och i samarbete med Finlands allmänna slöjdförening och Hemslöjds A B Pirtti.

+++

4 nov 1911²⁶² Ledaren om "Svenska dagen" vilket är detsamma som Gustaf Adolfs dag. "Allaredan för fjärde gången går Finlands svenska befolkning att fira den dagen såsom en gemensam festdag, såsom en svenskhetens dag i detta ords vackraste bemärkelse." Beslutet till firandet av denna dag hade tagits i Vasa på ett partimöte sommaren 1908.

+++

7 nov 1911²⁶³ Rubrik: "Svenska dagen", firades med två fester, som hade samma program och hölls i samma lokal, stadshusets festsal, dekorerad med "stora rödgula flaggor och grönskande växter". /här kan man alltså hitta vad de gjorde denna dag men jag bryr mig inte nu/ Modersmålets sång sjöngs igen. Och Brages uppträdde med en sångkör. Författaren till Modersmålets sång var redaktör Joh. Frid. Hagfors i Åbo och han hade skrivit en lång dikt "Prolog" som avtrycktes i *Wasabladet* – den "utdelades" vid festen. En sexa åts i museisalen efter festen.

7 nov 1911 Rubrik "Utställning af hembygdsbilder" som hade öppnats på Svenska Dagen i stadshusets museisal, det verkar ha varit fotografier, visade sockenvis. En öppningshögtidlighet hade man haft. Doktorinnan S Heinricius tal återgavs in extenso. Hon var ordförande i hembygdsforskningsorganisationen. Utställningen är öppen en vecka och det blir fler föredrag i anknytning till den.

+++

14 nov 1911²⁶⁴ Ledare. "Den gamla kursen fortfar". "Kotovtsoffs utnämning till premiärminister efter skottet i Kijeff infekterade nationalisterna i Ryssland med en lättförklarlig bleksot som gav sig uttryck på flerehanda sätt, mest löjliga." ... "Här i landet hyste vi ingalunda några illusioner om en för oss mer rättvisande kurs ..."

+++

25 nov 1911²⁶⁵ liten notis "Vasa kvinnoklubb har möte idag kl ½ 8 e m. Föredrag af frk A Krook om Tripolis."

25 nov 1911 under Från utlandet "Tripoliskriget"²⁶⁶. "Den republikanska italienska pressen uttalar sig mycket pessimistiskt om läget. Den ordrar ett fredsslut med

²⁶⁰ Vårt land, är idag Finlands nationalsång, (den första och sista versen) skriven av finlandssvenska Johan Ludvig Runeberg. Tonsatt av Fredrik Pacius 1848. Den översattes till finska 1867 av Julius Krohn.

²⁶¹ *Wasabladet* tisdagen den 31 oktober 1911

²⁶² *Wasabladet* lördagen den 4 november 1911

²⁶³ *Wasabladet* tisdagen den 7 november 1911

²⁶⁴ *Wasabladet* tisdagen den 14 november 1911

²⁶⁵ *Wasabladet* lördagen den 25 november 1911

Turkiet, enär militäroperationer i Egeiska hafvet skola framkalla en allmän brand på Balkan" .. m m

+++

30 nov 1911²⁶⁷ notis Rubrik "Kvinnans kompetens till tjänster vid universitetet" "Juridiska fakulteten har afgifvit utlåtande om docenten Alma Söderhjelm's dispensansökan för professorstjänster.

Enhälligt har fakulteten varit af den åsikten, att kvinna enligt gällande lag icke kan utan dispens bekläda professorstjänst. Därjämte har fakulteten med sex röster mot två beslutit att slik fullständig dispens för professorstjänst icke kan beviljas." ... etc några spetsfundigheter till som gjorde det alldeles omöjligt fast några få försökte med ngn form av dispens.

30 nov 1911²⁶⁸ "Russifieringsarbetet". Det ryska språket ska införas i alla "regeringsinstitutioner i Finland" och resultatet kommer då att bli att "inom några år helt och hållet /allt arbete kommunalt också/ skulle ske på ryska språket."

Mera finns

+++

2 dec 1911²⁶⁹ Annons "Wasa Kvinnoklubb. Årsmöte tisdagen den 5te december kl 7 e m" /Det var allt – inget om var/

+++

5 dec 1911²⁷⁰ artikel. "Tekniska klubben sammanträdde i lördags. ... Efter en längre diskussion beslöt klubben att icke anhålla om ersättning af stadsfullmäktige för de kostnader klubben fått vidkännas för undersökningen af Gerby träsk såsom eventuellt vattentag för stadens blifvande vattenledning.

Den af dr. G Heikel utarbetade redogörelsen öfver ifrågavarande undersökning ska publiceras i Tekniska föreningens förhandlingar.

För granskning af kommittéförslaget till ny hälsovårdsordning för staden tillsatte klubben, på förslag av dr K Ekholm en kommitté och invaldes i denna doktorerna **G. Heikel** och E Striegler, ingenjörerna R Rönnblom och K A Lassenius samt arkitekten A V Stenfors, äfvensom till suppleanter ingenjörerna V Bruun o G Henriksson."

Därefter diskuterade ett förslag om att få ut elektrisk drivkraft ur torvmarkerna i trakten av Tervajoki men till det skulle man återkomma sedan ingenjör G Henriksson inkommit med utförligare förslag. Till slut framhöll ing. V Jeglinsky att vattenundersökningar i Getingflyet och sa att grundvattentillgångarna var tillräckliga för stadens behov. Slut på mötet.

+++

²⁶⁶ Det italiensk-turkiska kriget 1911-1912, om osmanska besittningar i Nordafrika. 29 sept 1911 förklarade Italien krig p g a ett påstått knivöverfall på några italienare i Tripolis. Blockad av kusten, bombardemang av Tripolis men Enver Bey organiserade ett försvar och endast kustremsan förblir i italiensk besittning. I okt 1912 avstod Turkiet Tripolis och Kyrenaika till Italien. Sen utbröt 8 oktober det första Balkankriget. Italien hade hela tiden besvär med att underkuva berber och araber, och detta fortsatte under första världskriget.

²⁶⁷ *Wasabladet* torsdagen den 30 november 1911

²⁶⁸ *Wasabladet* torsdagen den 30 november 1911

²⁶⁹ *Wasabladet* lördagen den 2 december 1911

²⁷⁰ *Wasabladet* tisdagen den 5 december 1911

7 dec 1911²⁷¹ "Vasa kvinnoklubb sammanträdde i tisdags till årsmöte. Mötet öppnades med ett hälsningstal af viceordföranden hofrättsrådinnan A Skog.

Årsberättelsen föredrogs af sekreteraren frk U Johansson. Af densamma framgick, att klubben under året räknat cirka 70 medlemmar.

Styrelsen hade utgjorts av fru V. Heikel, ordf., fru A Skog, viceordf, fru S Heinricius, kassör och ekonom, fru S Rosenbröijer, bibliotekarie, fru B Holmström, fru S Helsingius och frk U Johansson, sekreterare. Af dessa har under året fru Helsingius afgått och i hennes ställe inträddt suppleanten fru S Savander.

Sedan en kassatablå och revisorernas berättelse föredragits, beviljades styrelsen ansvarsfrihet.

Till styrelsemedlemmar för följande år valdes: frk H/ulda/ Hoijar, ordförande, **fru V/ictoria/ Heikel, viceordf** samt fruarna S/igrid/ Heinricius, ekonom, A/lma/ Skog, B Holmström, S Savander sekr., S Rosenbröijer bibliotekarie o E/lli/ Ansas samt till suppleanter fruar A Dahl och O/lga/ Cajander. Revisorer blefvo fruar E Ollonqvist och H Poppius.

Efter mötet var ett samkväm anordnad med omväxlande program, upptagande bl a föredrag af frk N Ingman om de tjeckiska kvinnornas framstegsarbete i Prag.²⁷²

7 dec 1911²⁷³ på samma sida som artikeln ovan står om en Bazar till förmån för Österbottens svenska folkhögskolor. Ganska mkt står det men jag noterar bara att bazaren ska hållas i museisalen i stadshuset men de som ska lämna in sina sömnadsarbeten ska gör det "i Vasa kvinnoklubbs lokal måndagen den 11 december å tid, som i annons tillkännagives." /Kvinnoklubben hade alltså en egen lokal! Se 9 dec nedan. Hade den där också ett bibliotek eftersom det fanns en bibliotekarie?/

+++

9 dec 1911²⁷⁴ En annons om Bazar ... som ska hållas den 14 dec från kl 12 f m till 9 e m. Och i den står att gåvor kan lämnas antingen till **kvinnoklubbens lokal Kyrkoesplanaden 11** eller hos hofrättsrådinnan A Skog Skolhusgatan 7 mellan kl "9 till 6 e m" //hela dan/ men också att "De damer, hvilka emottagit arbeten för bazaren, bedes vänligen återhämta dessa till Kvinnoklubben senast måndagen den 11 dec kl 11 f m"

+++

12 dec 1911²⁷⁵ nästan samma annons om bazaren men nu kan "damer" ... vänligen återhämta dessa till Kvinnoklubben senast tisdagen den 12 dec kl 11 f m samt onsdagen i museisalen i stadshuset från kl 10 f m."

12 dec 1911²⁷⁶ /med tanke på den tavla som paret Heikel senare skickade till Victorias brors bröllop/ "Harald Galléns"²⁷⁷ utställning är öppen i stadsfullmäktiges lokal i stadshuset till och med instundande söndag.

²⁷¹ Wasabladet torsdagen den 7 december 1911

²⁷² Wasabladet torsdagen den 7 december 1911 /och det var hela artikeln/

²⁷³ Wasabladet torsdagen den 7 december 1911

²⁷⁴ Wasabladet lördagen den 9 december 1911

²⁷⁵ Wasabladet tisdagen den 12 december 1911

Hr Galléns utställning omfattar som tidigare nämnts oljemålningar och akvareller till ett antal af omkr. 40.

De utställda målningarnas motiv äro från främmande land, men de erbjuda dock mycket av intresse. Konstnären har fått sin utbildning i Paris, mottagit befruktande intryck af de rika, mångfrestande idéer, som där se dagen i den konstnärliga världens centrum. Men man lägger med glädje märke till, att konstnären icke kritiklöst låtit sig fångas och ryckas med af den moderna impressionismens till ytterlighet gående barocka infall och bisarra smak i fråga om färgbehandling o a. Han har visligen nöjt sig med att tillgodogöra sig de verkligt goda idéerna, som ha framtiden för sig, men med vaken kritik afhållit sig från den sunda förnuftets dekadans, som för närvarande tyvärr blott alltför mycket behärskar våra yngre konstadepter i allmänhet." /hela notisen.

12 dec 1911²⁷⁸ /en episod som visar spänningar i Vasa/ Till t f polismästar Gustafssons meritlista. De socialdemokratiska ungdomsafdelningarna i staden firade i söndags sin femårsfest med en soaré. Härvid uppträdde äfven t f polismästar Gustafsson i en tablå, som i Vap. S. beskrifves på följande sätt:

Öfver scenen i Folkets Hus skulle gå ett oskyldigt stycke 'Unelmia', som tidigare uppförts härstädes, senast för någon vecka sedan. Nu hade man fordrat att stycket skulle censureras hvartill icke teatern biföll.

Ridån gick upp och ett par repliker hinna framsägas, då t f polismästar Gustafsson stiger fram:

'Jag förbjuder styckets uppförande, drag ned ridån', yttrade han.

'Spela vidare bara', sade en röst från publiken.

Några repliker växlas. Ridån går ned. Publiken applåderar och hvisslar." /detta var hela notisen/

+++

14 dec 1911²⁷⁹. Nekrolog över Emmy Akola, som dött utomlands. Hon hade varit pedagog men också brett ideellt verksam. Hon hade arbetat för resande av en Topeliusstaty i Vasa²⁸⁰ bland mkt annat. Den har nu kommit på plats /??/ Hon verkar ha levt ensam "i ett vackert hem" med tavlor och böcker där hon också samlat vänner och bekanta när arbetet så medgav. Hon var fröken framgång av en notis under nekrologen, och lärarinna vid Vasa svenska fruntimmersskola, där frk A Krook var föreståndarinna. Där höll en åminnelsestund med sång, tal och bön i festsalen.

14 dec 1911²⁸¹. Dikt "December" av Alfred Fahler.

+++

21 dec 1911²⁸² dels rykte om att i Finland införa det ryska myntsystemet, dels info om att duman med övervikt beslutat att införa obligatorisk undervisning i ryska på alla allmänna utbildningsanstalter i Finland.

²⁷⁶ *Wasabladet* tisdagen den 12 december 1911

²⁷⁷ han var brorson till Aksel Gallen Kallela, vän med Vera Hjelt, målare och grafiker.

²⁷⁸ *Wasabladet* tisdagen den 12 december 1911

²⁷⁹ *Wasabladet* torsdagen den 14 december 1911

²⁸⁰ Pengar har samlats in tillräckligt men det är ännu inte bestämt var den ska stå *Wasabladet* tisdagen den 30 jan 1912.

²⁸¹ *Wasabladet* torsdagen den 14 december 1911

+++

Emellanåt kommer ganska USA-kritiska artiklar (för att minska utvandringen?)
som t ex

28 dec 1911²⁸³ "Hur arbetets frihet skyddas i Amerika" om hur strejkvakter döms
till fängelse. 28 dec 1911 också en notis där innehållet i kvinnorörelsens tidskrift
Nutids senaste nummer räknas upp. Andra tidskrifter som *Finsk Tidskrift* får
samma "behandling" – det är inte recensioner utan informationer om innehåll s a
s.

²⁸² *Wasabladet* torsdagen den 21 december 1911

²⁸³ *Wasabladet* torsdagen den 28 december 1911